

Un număr vechiu 10 lei

# CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: DEM. I. DOBRESCU

Decanul Baroului de Ilfov și Președintele Consiliului de Ad-ție al Soc. anon. „Curierul Judiciar”

## COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU Avocat, Direct. Contenc. B-cci G-le a Țării Românești	ALEX. CERBAN Profesor la Facultatea de Drept, București	IOSEF G. COHEN Avocat	GR. CONDURATU Consilier la Curtea de Apel București	RENÉ DEMOGUE Profesor la Facultatea de Drept din Paris
V. DONGOROZ Dr. în Drept din Buc. Avocat	ALFRED JUVARA Dr. în Drept din Paris Avocat	D. NEGULESCU Profesor la Facultatea de Drept, București	I. GR. PERIȚEANU Avocat	C. SIPSOM Profesor la Facultatea de Drept, București
	GR. TRANCU-IAȘI Fost Ministru al Muncii Avocat	P. VASILESCU Dr. în Drept din Paris Avocat	AL. VELESCU Dr. în Drept din Buc. Avocat	C. STOENOVICI Dr. în Drept din Paris Avocat

Secretar de Redacție: E. C. DECUSARA, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare

Membrii corespondenți pentru Paris: EDOUARD LÉVY și SILVIU KRAINIC, D-ri în Drept, Avocați, Paris.

## ABONAMENTUL

Un an p. Bănci, Case Comerc. și Autorit. 500 lei  
 „ Magistrați și Avocați fără supl. 300 „  
 6 luni prețul de sus pe jumătate

## APARE ODATA PE SAPTAMANA

In lunile Iulie și August  
 apare odată la 2 săptămâni

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

## Redacția și Administrația

București, Artei, 5 și Rahovei, 5  
 Lângă Palatul Justiției  
 — TELEFON 18/29 —

Anunțăm că într'un număr viitor va apare un articol asupra tuturor problemelor, semnalate până acum în practica judiciară, cu privire la plata titlurilor de rentă cuvenite proprietarilor expropriați și creditorilor ipotecari. Articolul intitulat **Plata Prețului Exproprierei** este datorit d-lui avocat Traian Alexandrescu și conține, în rezumat, discuțiunile urmate asupra acestei chestiuni între toți avocații marilor instituțiuni economice și financiare din Capitală.

## SUMAR

- Reforma codului de procedură civilă față de necesitățile Dreptului actual (urmare și sfârșit), de d-l Consilier Corneliu Botez;
- Modificarea Constituției, de d-l avocat Nicolai Corodeanu.

## JURISPRUDENȚA:

- Curtea de Casație s. III: *Moses Solomon cu Căile ferate române* (Bucovina. Continuarea Statului Austriac ca persoană morală de drept privat în Bucovina (Erariul imperial). Condițiuni. Modul de reprezentare. Consecințe cu privire la creanțele particularilor contra Austriei. Decretul-lege 1380 din 16 Iunie 1919 și Tratatul dela Saint-Germain en Laye. Art. 61, 203 și 208);
- Trib. Dolj s. III: *Ion Florea Ilie Bogdan cu Ofiterul stărei civile al com. Băilești* (Cine are sarcina a face declarațiunea de naștere? Dacă tatăl moare posterior nașterii copilului, însă înainte de a i se intenta acțiune publică, celelalte persoane mai pot fi ele ținute responsabile că nu a făcut declarație? Art. 42 c. civ., 84 și 92 reg. actelor de stare civilă), cu o Notă de d-l E. C. Decusară.

## Rezumatul de Jurisprudență Română și Străină

- *Casație I*: În ce condiție se poate face un împrumut pentru minor, sau se poate înstrăina ori ipoteca averea sa? Art. 401 și 402 c. civ. Inscrisiere în fals. Dreptul instanței de fond de a o înlătura.
- *Casație II*: Recurs civil. Adresarea lui grefierului Înaltelor Curți, în loc de a fi adresat Primului Președinte sau Președintelui de secție. Nulitatea recursului. Aplicațiune la legea consolidărilor. Art. 38, 45, 47, legea Curții de Casație, cu o Notă de d-l avocat N. G. Marinescu;
- *Casație III*: 1. Bursă. Cameră arbitrală. Concluzii în instanță. Nu pot fi puse decât de parte sau mandatarul său. Acțiune. Desbateri. Lipsa părții. Judecarea acțiunii după memoriul depus. — 2. Dacă funcționarii din Ministerul Comunicațiilor, administrația centrală, au stabilitate? cu o Notă;
- *Cas. fr. s. civ. 7 Martie 1922*: Minor. Acte de comerț. Lipsă de autorizare. Nulitate, cu o Notă de d-l avocat Traian Alexandrescu;

Astăzi are loc la Baroul de Ilfov alegerea Decanului și a Consiliului de disciplină.

Pentru demnitatea de Decan candidază d-nii C. Panaitescu și Istrate Micescu.

## Reforma Codului de Procedură Civilă

față de

### Necesitățile Dreptului actual\*)

(urmare și sfârșit)

V. *Instituțiunea arbitragiului*. — Cu înmulțirea tranzacțiunilor și relațiilor de drept, activitatea justiției a luat și ea o dezvoltare considerabilă, în raport invers cu mijloacele necesare distribuirii unei justiții expeditivă.

Instituțiunea arbitragiului admisă de lege are de scop înlesnirea scopurilor justiției pentru împărțirea căreia, în condițiuni prielnice, s'au dovedit neîndeștătoare organele oficiale ale Statului.

Această instituție e însă combătută de unii juristi ca Tissier, pe motiv că ar constitui o formă primitivă a justiției, un stadiu al ei inferior. Părțile recurg la arbitraj, se sustine în acest sistem, numai când justiția Statului nu corespunde chemării sale, când funcționează rău, e prea lentă și costisitoare.

Aceste obiecțiuni care pun arbitragiul într'o lumină defavorabilă, desigur cuprind în ele și un temel de adevăr.

E cert că formele și garanțiile de judecată făcând parte din dreptul public, Statul e interesat la instrucțiunea și judecata proceselor, deși e străin de obiectul lor, siguranța ordinii sociale și respectul drepturilor fiind principala sa preocupare.

Trebuie să se recunoască totuși că pot fi împrejurări în care, chiar dacă formele justiției de Stat ar fi mai lesnicioase, părțile simt nevoia de a evita spectacolul unei judecăți publice nu numai în chestiuni de onoare dar și materiale.

Justiția distribuită de Stat, cu constrângerile, ei e mijlocul extrem întrebuintat de părți pentru aplanarea diferendelor lor.

În toate legislațiile găsim instanțe premergătoare de conciliațiune, de regulă judele de ocol<sup>17)</sup>, puse la în-

\*) V. *Curierul Judiciar* No. 3/923.

17) Astfel, în sistemul procedurii civile austriace, judele de ocol în caz de învoială a părților ia act de transacțiunea lor, care dobândește caracterul unei hotărâri de expedient, ori care va fi valoarea pricinii.



demâna părților dela început, tocmai în scopul de a le feri de intervenția justiției ordinare cu cortegiul ei impresionant de forme, uneori vexatoare, care contribuie la prelungirea și înăsprirea luptei pentru afirmarea Dreptului. Camerele arbitrale instituite pe lângă Bursele de comerț, cu procedura lor sumară și prin felul cum re-olvă diferendele născute din anumite operațiuni comerciale, corespund unei adevărate utilități sociale.

Arbitragiul în pricinii civile e foarte rar, dar el poate fi uneori tot așa de folositor.

Această instituție va trebui deci menținută, dar astfel organizată, în ce privește alegerea persoanelor care pot fi arbitri, în cât să inspire toată încrederea unei judecăți neprihănite.

O chestiune delicată e aceea de a se ști dacă o asemenea însărcinare poate fi permisă și judecătorilor ordinari.

În sistemul legiurii noastre, ca și a altor țări, de pildă cea austriacă, judecătorilor le e interzis de a fi arbitri. Credem că judecătorii, prin imparțialitatea și priceperea lor profesională sunt, poate, cei mai indicați a primi o însărcinare care corespunde misiunii lor firești, dacă părțile de comun acord convin ca conflictul lor să fie rezolvit în afară de pretoriul justiției.

Temerea de dezorganizarea justiției de Stat nu poate fi fondată, deoarece asemenea cazuri sunt cu totul rare. De altfel, formele sau felul împărțirii justiției nu interesează, când scopul urmărit e același și când pentru atingerea lui, cei chemați a o da nu se desbracă de calitatea lor de judecători.

Legea va trebui, ca o garanție supremă, să rezerve părților dreptul de recurs în Casație pentru incompetența și exces de putere, ori de câte ori arbitrii, fie întâmplător desemnați dintre judecătorii ordinari, s'ar abate dela regulile de procedură impuse de părți sau ar depăși limitele mandatului lor.

VI. *Simplificarea formelor de procedură. Nulități și decăderi de drepturi. Mijloace de probațiune.* — Siguranța drepturilor nu se împacă cu formalismul excesiv al actualei proceduri. Drepturile părților nu trebuie să sufere din cauza necunoașterii formelor de judecată. Înțelegem pedepsirea neglijenței, și mai cu seamă a șicanii și relei credințe; decădere însă dintr'un drept, pe motiv că nu s'a îndeplinit o cerință de formă, care a putut scăpa din vederea părților profane — iar a acestia sunt cei mai mulți — echivalează cu însăși tăgădarea dreptății, dacă omisiunea poate fi acoperită prin vigilenta judecătorului.

*Ante-proiectul Baroului de Ilfov* nu ține seamă în totul de aceste considerațiuni, pentru că prevede ca sancțiune nulitatea cererilor în judecată în materia imobiliară pentru lipsa oricăreia din datele necesare ce trebuie să cuprindă (art. 1).

Tendința modernă e suprimarea formalismului exagerat și a nulităților de formă. Sunt numeroase cazurile în care formalismul prea absolut a avut de urmărire însăși nimicirea Dreptului.

Forma nu trebuie să aibă precădere asupra dreptului acolo unde rigoarea ei poate fi evitată.

E adevărat că anteproiectul în chestiune prevede că președintele tribunalului va examina cererile în judecată de orice natură și nu le va da curs decât dacă întrunesc toate condițiile legale, dacă satisfac legea timbrului și sunt de competența tribunalului. Președintele, prin rezoluția sa, e ținut să arate ce anume condițiuni trebuie să îndeplinească spre a li se da cursul necesar (art. 9).

Cum vom concilia însă aceste atribuțiuni cu dispoziția art. 1 care prevede nulitatea cererii pentru neîndeplinirea cerințelor de formă?

Sistemul adoptat de ante-proiect corespunde celui prevăzut de procedura civilă rusă (art. 266 și urm.) și de cea austriacă (§ 85), după care reclamantul e ținut să înlăture dânsul viciile cererii ce i se indică de președinte.

Preferim sistemul procedurii ungare după care, dacă o acțiune e rău formulată trebuie corijată sau completată de judecătorul însuși (§ 84 combinat cu § 75 și 76). Ea trebuie să se îngăduie a se face și oral, prin consemnarea în proces verbal, cel puțin înaintea judeului de ocol, în toate cauzele de judecată și execuțiune, ca și în dreptul austriac și ungar; există o dispozițiune asemănătoare și în legea noastră asupra judecătorilor de ocoale (art. 59 și 61), dar numai limitativ, în anumite cazuri.

Art. 69 din actuala procedură civilă română privitor la nulitatea cererilor în judecată pentru omisiuni de formă trebuie să dispară din cod pentru a face locul unor rândueli ocrotoitoare mai conforme cu spiritul de justiție.

Sancțiunea nulității nu trebuie să izbească o cerere de opoziție, de apel sau de recurs, pentru că dreptul însuși poate fi nimicit, din cauza expirării termenilor în care asemenea căi de atac se pot exercita.

Nulitatea cererilor în judecată din cauza neplăței taxelor de timbru trebuie înlăturată și ea, pentru că drepturile părților și exercițiul căilor de atac al judecăților nu trebuie să atârne de nevoi de ordin fiscal.

În această privință e de preferit sistemul ungar, după care procesul își urmează cursul său legal, independent de urmărirea fiscalului.

În ce privește *administrarea probelor* suntem de acord cu D-l Toncescu ca, pentru pedepsirea șicaniei, o parte să fie decăzută din dreptul de a utiliza și alte mijloace de probă dacă i a fost cu putință să le invoace dela început, dar cu bună știință nu le-a arătat.

În regulă generală, judecătorul care primește cererea în judecată trebuie să fie îndatorat a avertiza părțile, asupra mijloacelor de probă ce posedă și ce ar putea invoca în raport cu natura și circumstanțele cauzei, adică după cum e vorba de fapte materiale care se pot dovedi prin martori sau de pretențiuni care nu se pot dovedi sau combate decât prin acte scrise, prin prescripție sau alte excepțiuni<sup>18)</sup>.

Dacă judecătorul care primește cererea a omis să interpeleze pe părți asupra mijloacelor de apărare ce ar putea invoca, atribuțiunile lui, în această privință, trebuiesc rezervate completului instanței de judecată.

Tot acest complex va urma să se pronunțe, în caz de contestație și asupra competenței. Aceasta, în cazul când prin noua organizare judecătorească nu se va adopta sistemul judecătorului unic la prima instanță.

Auturul ante-proiectului Baroului de Ilfov creează o probă completă din *neprezentarea părții la interogator*, după două chemări (art. 73). Nu precizează însă dacă o asemenea probă e irevocabilă.

Decăderea, în caz afirmativ, ar fi prea riguroasă, pentru că pot mijloci împrejurări de forță majoră care se împedice o parte de a răspunde chiar la a doua chemare.

Tot după acest ante-proiect (art. 13-15), dacă părătul prin memoriul său pregătit ormite a invoca *prescripția*,<sup>19)</sup> nu se mai poate servi de acest mijloc de apărare, deși recunoașterea stângării unui drept pe această cale nu poate suferi nici o contrazicere.

În interesul descoperirii adevărului trebuie să se

18) V. «Noul Cod. Jud. de Ocol», 1922, III, No. 1533 și urm. asupra principiilor care cărmuesc această materie în procedura ungară, austriacă și rusă.

19) V. Raportul D-lui Toncescu p. 20.



lase judecătorilor dreptul de a încuviința, din oficiu orice probă va socoti utilă pentru luminarea cauzei, chiar dacă părțile au omis a o invoca.

Judecătorul nu poate sta impasibil în fața unor dovezi evidente care ar reeși din însăși circumstanțele unei cauze, pentru că altfel, în distribuirea justiției, propria lui conștiință ar fi înălțuită.

Ceeace importă pentru administrarea unei temeinice judecăți e ca șicana să nu fie încurajată și pricina tărgănită după bunul plac al părților.

Dacă procesul fără nici o stânjenire își urmează cursul său normal, cu atât mai mult va trebui să se lase judecătorului libertate de a da deslegarea care, în mod logic și firesc, fără întreruperea procedurii, decurge din desbateri ori recunoașterile spontane ale acelor ce se judecă.

Odată acest principiu admis, el va trebui totuși astfel reglementat ca părțile să fie ferite, la rândul lor, de arbitrarul judecătoresc.

Voința judecătorului trebuie să aibă o limită în însăși voința comună a părților.

Dreptul judecătorului de a interveni în administrarea probelor trebuie să fie subordonat acestei voințe comune în sensul ca dânsul să nu poată invoca din oficiu acte și mijloace de apărare la producerea cărora părțile de comun acord s'ar împotrivi din anumite considerațiuni.

Judecătorul, observă cu drept cuvânt Tissier, nu poate merge contra voinței părților, el nu e un judecător de instrucțiune.

În materie de probațiune se discută dacă proba cu martori trebuie permisă, cu unele excepțiuni, (de pildă actele solemne și autentice), pentru dovedirea convențiilor de orice valoare, ca în sistemul procedurii civile austriace (§ 310 și urm.) și al ante-proiectului italian.

Deosebirea ce se face în legislația noastră între cauzele civile și comerciale e lipsită de rațiune.

Principiul preponderării probei scrise asupra celei testimoniale corespunde unui stadiu inferior al justiției și constituie o serioasă piedică în valorificarea dreptului lor<sup>20</sup>).

Pentru ca dreptatea să nu devină iluzorie trebuie să se lase judecătorului liberă apreciere a probelor fie scrise, fie prin martori, cum și putința întregirii lor din oficiu (Cpr. în acest sens § 270 și 225 pr. civ. ungară, § 327 pr. civ. austriacă).

O chestiune delicată e aceea de a se ști dacă părțile, prin convențiunea lor, pot deroga la regulile ordinare de probă, în sensul ca, în caz de litigiu, să nu poată uza decât de anumite probe sau să poată uza de vre una din probe neadmisibile după lege, în raport cu natura sau valoarea actuală.

Chestiunea, în dreptul actual, e controversată.

Se susține, nu fără temei, că părțile nu pot conveni să se folosească de proba testimonială în cazul când legea o declară neadmisibilă, organizarea probelor fiind de ordin publică.

E mai puțin discutabil dacă părțile pot conveni să restrângă administrarea probelor autorizate de lege.

Socotim că părțile, în virtutea principiului libertății convențiilor, nu pot fi împiedecate să restrângă, în interesul lor, administrarea oricăreia din probele admisibile pentru stabilirea pretențiunilor lor.

Nefiind în joc o chestiune de interes general, voința părților în acest caz trebuie să predomină.

Ce vom decide în privința probei constituite prin cu-

noștința personală — publică sau oficială — a judecătorului?

În sistemul procedurii noastre și celei franceze proba subiectivă e exclusă<sup>21</sup>).

Procedura civilă austriacă (§ 269 și 364), ca și cea ungară (§ 5, 10 și 267) au adoptat sistemul contrariu, care prezintă avantajul de a accelera judecata proceselor.

Această dispoziție trebuie introdusă și în legislația noastră, cu îndatorirea pentru judecător de a face atente părților asupra faptelor notorii reținute din oficiu; ele trebuiesc puse în discuția părților spre a nu se viola dreptul lor de apărare.

\* \* \*

Puterile prezidentului în pregătirea procesului sunt prea reduse în legislația noastră.

În sistemul austriac, pricina e adusă la o primă audiență înaintea prezidentului; acesta în calitate de judecător nu rezolvă chestiunile preliminare ale procedurii și organizează desbaterile viitoare care au loc înaintea completului de judecată (Senatului). Toate probele sunt supuse direct acestui complet care statuează apoi asupra fondului (§ 181 și urm. 234, 288 și urm.)

Această sistem e întrebunțat și de procedura ungară.

Ambele aceste leginiri păcătuiesc, poate, prin ceea ce, după unii, constituie o calitate a lor: *abundența amănunțelor*. Principii mari, esențiale, amestecate la tot pasul cu rândueli mărunte, migăloase în locul unor formule generale îndestulătoare pentru a caracteriza puterea nețărnică pe care o exercită prezidentul sau judecătorul în concentrarea procedurii și îndrumarea procesului.

Obiecțiunile ce li se aduc, sub acest raport nu sunt lipsite de temei. Așa de pildă, după ce legiuitorul austriac are grija de a impune părților obligațiunea de a prezenta actele pregătitoare chiar la prima zi de înfățișare<sup>22</sup>), în vederea așa zisei „constituiri” a procesului (§ 224), pentru că după aceea, instanța chemată a judeca să facă numai dezbaterile cauzei cu probele astfel adunate, se îngăduie totuși părților de a uza de aceleași mijloace de probă și, la nevoie, a le întregi înaintea sa, numai sub sancțiunea ca partea care a întârziat sau omis facerea lor să suporte cheltuielile amânării. O dispoziție identică prevede și ante-proiectul italian (art. 55 al. 2).

În felul acesta scopul legii poate fi zădărnicit prin o procedură mai complicată, devenită în parte inutilă<sup>23</sup>).

Procedura civilă ungară îngăduie, în anumite cazuri, ca împrejurările de fapt, probele și declarațiunile consemnate în procesul verbal al judecătorului delegat pentru procedura pregătitoare să se poată repeta sau întregi cu privilegiul desbaterii orale (§ 261, 262, 276, 280).

Această măsură e utilă, de oarece are de scop de a proteja părțile și contra omisiunilor sau neregularită-

21) Cpr. Cass. crim. fr. 29 Sept. 1921 «Ball. Cass. fr. Nr. 378 și *Curierul Judiciar* 31/922; Cass. civ. fr. 7 Iunie 1921, *Tribuna Juridică* 24/922, cu adnotarea D-lui prof. D. Alexandresco. D-sa susține că art. 83 L. J. O., după care judele de ocol poate invoca din oficiu orice mijloace de probă și excepțiuni, ar constitui o derogare la principiul că judecătorii nu își pot întemeia hotărârile lor pe cunoștința personală. Dar chiar în acest caz, legiuitorul a înțeles tot administrarea unei probe ordinare, în marginile preserise de lege, cum însuși textul prevede destul de clar.

22) O identică dispoziție există și în procedura ungară (§ 204). Ambele proceduri autoriză comunicarea actelor și direct între avocații părților; transmiterea citațiilor e de asemenea permisă direct între avocați. Aceste dispozițiuni care înlesnesc judecățile se pot introduce cu folos și în dreptul nostru. (Cpr. § 83 și 480 pr. civ. austriacă).

23) În acest sens și I. Mănescu, actualmente președinte la Curtea de apel din Cluj, într'unul din studiile sale juridice.

20) Cpr. în acest punct cele expuse de noi în «Noul Cod. Jud. de Ocol» III, No. 1757 asupra legiuirilor de procedură din ținuturile alipite.



tilor ce se pot săvârși, fără vina lor, de judecătorul delegat. În această privință, observăm că, după ante-proiectul italian, partea jicnită e în drept a se plânge complexului care se pronunță asupra cazului în audiență publică, măsură care ar trebui admisă și de noi în viitoarea legiferare.

După ante-proiectul Toncescu, în cazul când pârâțul prin memoriul său ridică vre-o excepție, judecătorul delegat cu facerea probelor are facultatea sau să trimită pricina înaintea tribunalului spre a judeca de îndată excepția, sau să procedă la administrarea probelor, rămânând ca tribunalul să judece în urmă excepția. (art. 14).

Dispoziția e criticabilă, pentru că afacerea e trăgănită prin efectuarea unor probe care vor putea deveni inutile, în caz de admiterea excepției.

*Necesitatea de a se repeta sau întregi probele se poate ivi și în instanța de apel, nu numai în cazul când însuși complexul de judecată dela prima instanță ar fi săvârșit asemenea omisiuni sau neregularități, dar și când desăvârșirea lor ar fi impusă în interesul luminei cauzei.*

În procedura civilă ungară se admite refacerea probelor în apel, ca și în sistemul legiurii noastre, ori de câte ori se simte trebuința (Cpr. § 501).

După procedura civilă austriacă, apelul e limitat; cu prilejul cercetării lui nu se pot încuviința decât acele probe care au fost invocate, dar respinse fără temei la prima instanță. Ante-proiectul italian admite un sistem intermediar, după care în apel se pot efectua numai acele probe care au fost invocate prin scriptul pregătit, pentru ca partea protivnică să nu fie surprinsă.

O limitare absolută a apelului, din punctul de vedere al probelor ar fi împotriva scopului însuși urmărit de legiuitor ca judecata pricinilor să se desfășoare cu toată atențiunea cuvenită intereselor părților<sup>24</sup>).

VII. *Organizarea procedurii în excepțiunile de incompetență.* — O parte destul de imperfectă a procedurii noastre civile e aceea privitoare la materia incompetenței.

În sistemul procedurii noastre, ca și al celei franceze, incompetența ratione materiae constituie o excepție care poate fi ridicată atât la tribunal și Curtea de apel, cât și de a dreptul la Curtea de casație, când privește ordinea publică și nu cere o verificare a elementelor de fapt.

Excepțiunea de incompetență ratione loci poate parcurge întreaga filieră a instanțelor de judecată, dacă a fost ridicată în limine litis și nu s'a acoperit prin tăcerea părților.

Acest sistem se complică încă prin aceea că dacă o instanță și-a declinat competența, iar hotărârea ei a fost casată, excepțiunea se poate ridica iarăși înaintea instanței de trimitere. Aceasta, în virtutea dreptului ce posedă de a-și verifica propria sa competență, o poate examina din nou, parcurgând astfel filiera aceluiași grade de jurisdicție.

De aci, conflicte pozitive sau negative de competență în care Casația are atribuțiunea de a interveni din nou spre a elucida definitiv cazul pe cale de regulamente de competență.

Din cauza acestei împedecări a cursului justiției, cu atingerea prestigiului ei, devin interminabile multe procese de natură urgentă care s'ar putea curma fără vre o discuție mai dificilă în fond.

Acest neajuns nu se poate remedia decât reducând și chiar suprimând, în unele cazuri, căile de atac des-

chise, în legislația noastră, pentru rezolvirea excepțiilor de incompetență.

Incompetența ratione materiae poate fi cu privire fie la natura pricinei, fie la valoare. În primul caz, odată ce s'a ridicat o atare excepție înaintea primei instanțe și a fost rezolvită negativ, chestiunea trebuie considerată definitiv închisă.

Incompetența din cauza naturii pricinei, angajată înaintea instanțelor ordinare fiind mai importantă, se poate discuta din nou pe calea apelului. Dacă și instanța de apel va da o decizie confirmatoare, e o garanție îndestulătoare a unei judecăți bine chibzuite și de aceea se poate interzice, fără inconvenient, calea recursului în Casație.

Chestiunea competenței devine mai gravă în caz de conflict între un tribunal ordinar și o autoritate administrativă.

În acest caz, o Curte specială care poate fi însăși Curtea de Casație — tribunalul conflictelor de competență după legea ungară LXI/907 — va trebui să rezolve conflictul de atribuțiune.

D-l profesor C. Dissescu face o propunere și mai radicală. D-sa e pentru suprimarea competențelor și incompetențelor la diferitele categorii de tribunale ordinare, dându-li-se competența de a judeca afacerile de orice natură civilă, comercială și penală.

Acest sistem e însă prea absolut și însuși d-l Dissescu recunoaște că poate da naștere la multe greutăți care s'ar putea înlătura prin „o anume reglementare“, pe care însă nu ne-o arată.

Dacă ne referim la procedura civilă ungară, observăm că, după § 11, e inadmisibil apelul contra sentinței tribunalului prin care se dă procesul în atribuția judelei de ocol.

§ 522 din aceeași procedură prevede că dreptul de reviziune (recurs în Casație) împotriva sentinței instanței de apel sau contra acelei părți din sentință care se pronunță asupra competenței, are loc numai când ea stabilește o competență exclusivă, de pildă cu privire la afacerile matrimoniale sau miniere<sup>25</sup>).

Nu se poate face reviziune pe motiv că procesul aparține judelei de ocol sau că, cu privire la valoare, ar intra în atribuția tribunalului. Dacă lipsa de atribuție a tribunalului e stabilită prin o sentință rămasă definitivă, instanțele de judecată care proced ulterior nu pot respinge cauza din atribuția lor, pe motiv de contradicție cu fondul sentinței anterioare (§ 12).

E neadmisibil reviziunea contra deciziei Senatului de reviziune al Curții de apel — în cazul când această instanță, după valoare, funcționând ca instanță de reviziune (§ 525) — decide că pricina e de competența sa (§ 529).

Regule aproape identice cuprinde și procedura civilă austriacă (§ 475, 476, 487, 499), în concordanță cu legea asupra normelor de jurisdicție (§ 45 și 46), care pot servi de orientare legiuitorului nostru pentru înjghebarea unui sistem rațional<sup>26</sup>).

În nici un caz însă sistemul actual nu mai poate fi menținut.

VIII. *Termene de înfățișare. Amânarea judecăților. Căi de atac și execuțiune. Garanția unor forme noi.* — Trăgânirea judecăților e pricinuită și de termenele lungi de înfățișare admisibile, după lege, în curgerea procedurii ordinare.

25) Cpr. în acest punct lucrarea noastră „Noul Cod. Jud. de Ocol“, III, 1922 No. 2048 bis.

26) V. mai pe larg, asupra sistemului ungar și austriac „Noul Cod. Jud. de Ocol“, 1922, III, No. 2201 bis și 2048 bis. Cpr. și Cas. II, complexul pentru Ardeal, No. 291/921 și Cas. III, No. 1377/921, *Pand. rom.* 8/922 și *Dreptul* 19/922.

24) V. în acest punct și Noul Cod de ședință Jud. de Ocol, III, despre dreptul de apel în legislația austriacă și ungară No. 1921 text și notă.



Legea, pe de altă parte, lasă judecătorilor o facultate prea largă de a amâna judecata pricinilor pentru cele mai neînsemnate motive.

Uşurinţa cu care se poate încuviinţa amânarea unei pricini n'a putut fi prevenită, cum recunoaşte însuşi D-I C. Dissescu, autorul reformei procedurii din 1900, „cu toate silinţele şi noile dispoziţii ale codului de procedură civilă revizuit“.

„Pe deoparte, reaua credinţă şi interesele contradicţiilor ale părţilor, pe de altă parte, saturaţia judecătorului de a judeca din cauza mulţimii proceselor şi a pledoariilor de multe ori ostenitoare sunt cauze care împing la amânări nefârşite. Cunoaştem un proces de eşire din diviziune, zice D-sa, care a intrat în al 14-lea an“<sup>27)</sup>.

D-I Dissescu nu vede alt mijloc de îndreptare decât suprimarea radicală a tuturor amânărilor. Un proces început trebuie judecat în continuare fără noi proceduri.

Judecarea cu orice preţ a unei pricini nu poate fi însă recomandabilă. Ea va da naştere la judecăţile pripite care vor lua locul judecăţilor întârziate. Ne temem deci că răul va spori.

Trebuesc împedecate amânările inutile, amânările de şicană, amânarea unei pricini cu acordul ambelor părţi care poate fi deopotrivă şicanătoare.

Judecătorul îndeplineşte o adevărată funcţiune socială, Justiţia are misiunea supremă ca, cu o clipă mai curând, să restabilească drepturile încălcate în interesul bunei ordine sociale.

De aceea legea de procedură civilă trebuie să îngădească posibilitatea amânărilor zadarnice, chiar când părţile însăşi convin asupra lor.

Legea de procedură civilă austriacă nu îngăduie amânarea pricinilor decât din motive cu totul serioase (§ 134 şi 135). În caz de curmarea (sistarea) unui proces prin acordul părţilor, procedura nu poate fi reluată decât după trecerea unui termen de trei luni dela comunicarea acordului.<sup>28)</sup>

*Pledoariile* trebuesc suprimate ori înlocuite prin memorii scrise, ori decâteori procesul prin simplitatea sa nu comportă necesitatea unor desbateri orale. Din obligatorii, ele trebuie să rămână facultative înaintea instanţei de apel, unde e presupus că probele dela prima instanţă sunt suficiente pentru soluţionarea procesului în deplină cunoştinţă de cauză fără o nouă intervenţie a părţilor, afară de cazul când însăşi instanţa de apel ar simţi nevoie să cheme părţile pentru desluşirea cazurilor controversate, sistem admis în ante-proiectul italian. (art. 182).

După procedura ungară (§ 512 şi 485), dacă apelantul nu doreşte ca pertractarea să fie verbală, iar intimatul căruia i se notifică această cerere, odată cu apelul, nu se opune, pledoaria publică e exclusă.<sup>29)</sup> Ea e exclusă şi înaintea Curţii de Casaţie (§ 513), afară de cazul când părţile cerând şi prezidentul apreciind importanţa pricinei, desbaterea orală e încuviinţată.

Dreptul la *replique* trebuie şi el îngăduit în desbaterea orală; poate fi permis fără inconvenient în scriptele pregătitoare. Proiectul italian admite sub această formă chiar şi duplicile, inovaţiune care nu există în procedura austriacă. (Cpr. Mandicewski, loco cit.).

27) C. Dissescu, *Dreptul* 19/922.

28) După ante-proiectul italian, un proces nu poate fi amânat decât în ziua următoare sau pentru un termen foarte scurt, spre a nu se perde continuitatea desbaterilor. (art. 53, 54, 58, 60).

29) Potrivit art. 770 pr. civ. rusă, lipsa împlicinaţiilor înaintea Curţii de apel nu constituie o pedecă spre a se procedea la judecarea apelului. Raţiunea acestei dispoziţii e că pot fi puncte de drept care nefiind aduse în apel au rămas definitiv judecate, dobândind astfel autoritatea lucrului judecat, ca atare afacerea nu poate fi suspendată.

Termenele de înfăţişare trebuesc prescurtate, sub anumite sancţiuni disciplinare împotriva judecătorilor abătuţi.

*Termenele de atac al hotărârilor judecătoreşti* trebuesc şi ele scurtate şi fixate în mod uniform spre a fi la cunoştinţa tuturor.

În această privinţă, procedura civilă austriacă prevede un termen invariabil de 14 zile care poate fi luat de normă şi de legiuitorul nostru.

Odată cu scurtarea termenelor, trebuesc introduse şi în procedura noastră dispoziţiuni privitoare la *restituirea* (restabilirea) sau *prorogarea termenelor de înfăţişare ori de atac omise*, dacă s'au pierdut dintr'o cauză de forţă majoră. Astfel de dispoziţiuni aflăm în procedura austriacă (§ 123 şi urm., 144), în procedura ungară (§ 436—442) şi în cea rusă (§ 832 şi urm.).<sup>30)</sup>

În sistemul procedurii noastre e destul ca procedura să fie regulat îndeplinită, pentruca dreptul la judecată dacă partea n'a putut prezenta în termen dintr'o cauză de forţă majoră cererea sa de opoziţie, apel sau recurs, să fie iremediabil pierdut.<sup>31)</sup>

În legătură cu necesitatea unei judecăţi mai grabnice dreptul de opoziţie trebuie ridicat în toate pricinile care se judecă în prima instanţă.

În sistemul procedurii civile ruse, dreptul de opoziţie nu constituie o regulă generală; el e rezervat la tribunal numai părâtului, fiind condiţionat de anumite împrejurări de fapt (art. 718, 727, 770, 777, 890)<sup>32)</sup>.

În procedura austriacă (§ 144 şi urm.) şi cea ungară (§ 440, 452, 460), calea opoziţiei este deschisă sub forma restituirii în starea dinainte, oridecâteori partea din împrejurări neatârinate de voinţa sa a omis termenul de înfăţişare şi a fost condamnată în lipsă<sup>33)</sup>. Acest sistem se aseamănă într-o cârta cu justificarea lipsei dela înfăţişare după vechea noastră procedură civilă.

Necesitatea acestei justificări a fost eliminată spre a se evita trăgănirea procesului şi bine s'a făcut. Ridicarea dreptului de opoziţie la prima instanţă prevăzută de legea judecătorilor de ocoale, fiind o măsură mai practică, e menită a da rezultate mult mai apreciable (art. 95).

În scopul prescurtării judecăţilor e necesară o nouă organizare a formelor *recursului în Casaţie*.

În sistemul procedurii noastre, recursul e o cale extraordinară de atac a judecăţilor. În cazul când Curtea de Casaţie casează o deciziune, ea trimite afacerea să se judece de o altă instanţă de fond. Această trimitere produce temporizarea inutilă a judecăţii, oridecâteori recursul e admis pe motiv de denaturarea actelor şi faptelor sau o greşită a lor deducţiune şi calificare.

Trebue să se dea Curţii de Casaţie dreptul să facă nu numai restabilirile de drept, dar şi de fapt, oridecâteori e în măsură a statua ea însăşi asupra fondului, fără să fie necesară o refacere a probelor.

Din acest punct de vedere, recursul în Casaţie trebuie să înceteze de a mai fi numai o cale extraordinară de reformarea judecăţilor. În sistemul procedurii austriace şi celei ungare, Curtea de Casaţie e o a treia instanţă de fond. Cpr. § 509 pr. civ. austriacă şi 543 pr. civ. ungară, în ce priveşte dreptul Casaţiei de a

30) V. asupra omisiunii şi restabilirii termenelor în aceste legiuri, cele arătate în „Noul Cod. Jud. de Ocol“ 1922, III, No. 1899 şi urm., 1949 şi urm.

31) Cas. II, 2231/921 „Jurispr. rom.“ 4/922.

32) Cpr. Cas. II, 76/922, *Jurispr. rom.* 13/922.

33) V. „Noul Cod de şedinţă Jud. de ocol“, No. 1944 şi urm. Cpr. şi Er. Mandicewski, op. cit., p. 95.



dizolva o deciziune și a retrimite afacerea la instanța de fond, dându-i totodată și îndrumările trebuitoare pentru întregirea stării de fapt. Instanța de apel e datoare în acest caz a se supune punctului de vedere al instanței de recurs. Un sistem aproape similar prevede și ante-proiectul italian.

Din principiile acestui ante-proiect mai ales se poate inspira legiuitorul român spre a da Curții de Casație dreptul de a statua și în fond, dacă recursul se întemează nu numai pe deducțiuni greșite, trase din starea faptelor, dar și pe o violare sau greșită aplicare a legii, de asemeni când se întemează pe o nulitate care privește întreaga procedură judecătorească sau neadmisibilitatea apelului.

După cazuri, Curtea de Casație să fie în drept să respingă fie apelul, fie însăși acțiunea (Cpr. art. 196 din acest ante-proiect)<sup>34</sup>.

Un defect al ante-proiectului italian e însă că nu determină motivele pentru care se poate recurge la această cale supremă de atac care, în sistemul său, are un caracter mixt.

\* \* \*

Scopul justiției nu poate fi atins de ajuns dacă legea nu regulează *căi de execuțiune silite* sigure și lesnicioase.

După un sistem (propus de Tissier), procedura executării trebuie exercitată tot de un judecător și dirijată de el. Certitudinea promptă a acoperirii creanțelor, zice acest autor, pentru debitor, e un izvor de credit care se obține mai anevoe dacă execuția e înconjurată de prea multe formalități. Ele deci trebuiesc simplificate prin introducerea unor rândueli cât mai eficace pentru creditor, dar în același timp cât mai puțin costisitoare și ruinătoare pentru debitor.

Creditorii abuzivi trebuie supuși la sancțiuni deopotrivă de severe, ca și datornicii șicanatori.

Art. 405 pr. civ. prevede că partea care va cădea în contestația sa asupra unei executări silite va fi supusă la despăgubiri — textul e defectuos pentru că zice: „despăgubiri ce va fi pricinuit“, în loc de *daune* ce va pricinui — prin împedecarea executării, cum și la plata unei amenzi dela 25—500 lei, în cazuri de vădită rea credință.

Un text de aceeași natură în ce privește supunerea la amendă a părților ale căror pretențiuni sunt învederate nedrepte, există și în actuala lege a judecătorilor de ocoale (art. 93).

Sancțiunile ce prevăd ambele texte sunt însă prea blânde și incomplete. Ele trebuiesc înăsprițe, iar aplicarea lor generalizată în toate pricinile, atât în materie de judecată cât și de execuțiune, după gravitatea cazului lăsată la aprecierea judecătorului.

În această privință ar putea servi de normă dispozițiunile legii austriace asupra execuțiunii silite care permite forului executor să aplice o amendă până la 2000 florini sau arestul până la un an împotriva datornicilor recalitranti.

IX. *Intensificarea exercițiului drepturilor în justiție.* — Nu e îndestulător ca legea de procedură civilă să statorească forme cât mai simplificate de procedură pentru exercițiul drepturilor în justiție; ea trebuie să acorde posesorului dreptului putința unei mai intense manifestări care să-i asigure triumful.

Se poate ca valorificarea unui drept să fie zădărnicită fie printr'un act arbitrar lăaturalnic al organelor

de judecată sau de execuțiune, fie prin atitudinea unei terțe persoane, fără ca prin această atingere să se afecteze fondul însuși al acțiunii. Pentru înlăturarea neajunsurilor de această natură, codul rus de procedură civilă înarmează părțile litigante cu exercițiul destul de larg al așa ziselor „*plângeri particulare*“ (art. 566 și urm.), determinând condițiile în care pot fi formulate și susținute mai departe pe calea apelului și recursului în Casație.

Astfel de plângeri se examinează aparte, independent de fondul dreptului, cu mijlocirea unei proceduri lesnicioase și grabnice care netezește calea judecății principale, îndepărtând din cursul ei normal obstacolele de acest fel care o pot îngreua.

Această instituțiune juridică e distinctă de ancheta în futurum, ca și de materia *référés-ului*, iar utilitatea ei apare în toată desfășurarea procesului până la deplina realizare a dreptului. Ea prezintă avantajul în materie de execuțiune că se evită uneori calea trăgănitore a contestațiunii pentru neobservarea formelor de procedură.

Procedura civilă austriacă, ungară și germană, ca și ante-proiectul italian organizează *recursuri speciale* contra ordonanțelor și încheerilor judecătorești în unele cazuri în care stabilirea dreptului e stânjinită prin împrejurări de fapt sau incidente de drept. Aceste recursuri care se pot exercita separat de căile ordinare de atac în privința fondului concurează pentru realizarea treptată a dreptului, deși câte odată pot complica judecata.

Cu prilejul revizuirii codului nostru de procedură civilă, legiuitorul trebuie să-și îndrepte atențiunea sa și în această direcțiune, prevăzând mijloace de protecțiune legală de aceeași natură, paralele cu exercițiul unui drept.

*Dreptul exercitat trebuie ajutat sub toate formele care îi pot permite o mai amplă afirmare.*

Cazurile în care o persoană are nevoie de sprijinul justiției pentru o asigurare mai efectivă a drepturilor sunt numeroase. Se poate, de pildă, întâmpla ca cineva posedând un drept, *titlurile sau mijloacele lui de probațiune să fie în mâna adversarului său sau a unei terțe persoane.*

Dreptul există, dar trebuie pus în evidență. În acest scop, măsuri de constrângere, se impun pentru ca exercițiul lui să nu fie lezat prin o vădită rea voință.

Procedura austriacă (§ 229 301 și urm., 308 și urm.), cea ungară (§ 204 325, 329 și 343) și cea rusă (art. 445 și urm. prevăd în această privință, cam la fel, dispoziții salutare care dau justiției un imens prestigiu.

Ele înlesnesc părților interesate putința de a procura judecăței orice act aflat în păstrarea unei autorități sau unui notar public, extrase din registre și corespundente comerciale, cum și orice alte acte aflate în posesiunea unui terțiu, dacă ele sunt comune părților.

Presupusul posesor al actului, în legislația austriacă poate fi obligat la predarea lui și pe calea acțiunii ordinare, iar în caz de refuz nejustificat, e supus la daune interese către partea vătămată.

Potrivit codului rus de procedură, adversarul, la cererea reclamantului, e dator să producă în instanță actul dovăditor al dreptului; în caz de refuz, tribunalul poate recunoaște ca dovedite raptele, pentru confirmarea cărora se invoacă un asemenea act.

Exercițiul unui drept trebuie permis și înainte de *exigibilitatea lui*, pentruca să nu devină iluzoriu în multe cazuri.

Potrivit § 131 pr. civ. ungară, acțiunea privitoare la predarea unui bun nemiscător condiționează de un termen

34) V. în sensul de a se da Curții de Casație căderea de a statua și în fondul pricinilor, d-l V. Romniceanu, primul președinte la C. Casație, înremuicabilul său discurs de deschidere a anului judecătoreșc din 1920, publ. în *Curierul Judiciar* 61/1920.



se poate intenta și înaintea termenului, urmând ca hotărârea să și producă efectele legale la împlinirea lui.

Această ocrotire a dreptului e necesară mai ales în materie de posesiune. În sistemul actual al legislației noastre o atare acțiune e neadmisibilă, ca prematură, întrucât se consideră că n'are de obiect un drept născut și actual.

Dar, dreptul chiar realizat în puterea unei hotărâri de irevocabilă autoritate poate suferi uneori în aplicarea lui, din cauza unor împrejurări ivite ulterior, independent de voința părților.

§ 413 din procedura civilă ungară prevede o interesantă ipoteză de această natură: Când o sentință definitivă obligă la împlinirea unei prestațiuni care expiră după darea sentinței, dacă împrejurările pe timpul cărora judecata a stabilit cantitatea sau durata prestațiunii s'au schimbat în urmă esențial, oricare din părțile interesate pot poroi acțiune la judecătoria procesului anterior pentru schimbarea cantității sau duratei prestațiunii stabilite, dacă n'a putut fi validată în primul proces.

Iată o dispoziție echitabilă care împiedică realizarea excesivă a unui drept chiar definitiv dobândit, cu vătămarea celui condamnat, în urma unor împrejurări care nu puteau fi prevăzute de el.

În acest caz rar avem aplicarea teoriei impreviziunii — *rebus sic stantibus* — atât de discutată astăzi în doctrină și jurisprudență.

Cu toate că judecătorul are conducerea procesului, sunt cazuri în care părțile însăși pot avea interes să ia în mână lor această conducere, dând ele îndrumările necesare judecătorului.

Astfel, potrivit § 231 pr. civ. ungară, părțile pot condiționa rezolvirea diferendului lor de soluționarea judecătorească numai a unor chestiuni de fapt și de drept.

Judecătoria în acest caz își mărginește activitatea sa la judecarea punctelor în discuție, iar în celelalte e datoare a-și întemeia hotărârea sa pe învoiala părților.

Judecătorul pe de altă parte, după același text, are prerogativa de a încerca, prin împăcarea părților, rezolvirea chiar a controverselor de drept.

În această concepție juridică, avem imaginea superbă a unei justiții realizate în modul cel mai armonios, prin mijloacele cele mai largi autorizate de lege, grație cărora, pe deoparte judecătorul se identifică cu interesele părților, iar părțile, prin spiritul de obiectivitate ce le domină, își însușesc o parte remarcabilă din chemarea judecătorului, devenind în propria lor cauză și parte și judecători.

El o înălțare a ideii de dreptate printr-o conlucrare simultană și liberă care satisface în cel mai înalt grad interesul social.

X. *Taxele procesului. Concluziune.* — Una din piedicele serioase semnalate cu ocazia exercitării drepturilor în justiție sunt taxele de judecată din ce în ce mai oneroase.

Posibilitatea împriecinării nevoiași — care sunt cei mai mulți — de a se judeca cu act de sărăcie a devenit tot mai rară față de cerințele actuale ale legii timbrului.

S'a zis, cu drept cuvânt, că schimpeta justiției e încă una din formele injustiției (Tissier, op. cit.).

Gratuitatea justiției, de sigur că ar fi de dorit, dar deoarece nu o permite nevoile Statului, mai cu seamă în condițiile economice de azi, taxele de judecată trebuiesc cel puțin reduse și proporționate astfel încât să nu devină o povară pentru părți, ci să fie în raport direct cu realele servicii aduse de justiție.

Ante-proiectul baroului Ilfoy introduce și taxele de

judecată pe care procedura rusă le prevede sub forma de *taxe de instanță*, în scopul sporirii retribuțiilor personalului judecătoresc (art. 10).

Această importantă problemă pentru Stat, care are interes să țină în permanență la dispoziția împriecinătorilor o selecție întocmire judecătorească n'are rațiune de a fi rezolvată pe această cale. Credem că numai stabilirea unui impozit general de justiție care să apese și asupra celor ce nu se judecă, poate constitui soluționarea ei în mod mulțumitor, pentru că cel ce luptă pentru dreptul său, luptă pentru drept în general, aducând prin aceasta un serviciu colectivității<sup>35</sup>; dreptatea socială asigurată unuia profită tuturor. În baza principiului de solidaritate socială, fie cine e interesat ca dreptatea să triumfe și răul să nu se repete chiar în dăuna celor ce nu se judecă. De aci reiese că întreținerea justiției trebuie să constituie o sarcină a tuturor.

Funcționarea justiției trebuie organizată astfel încât să-și poată îndeplini efectiv înaltul ei rol de pregătire, afirmare și priveghere a. Dreptului care interesează deopotrivă toate clasele și grupările sociale.

\* \* \*

Din cele expuse reiese că atât procedura civilă austriacă care a servit de bază ante proiectului italian, cât și cea ungară și chiar cea rusă, în vigoare în teritoriile alipite, cuprind principii superioare care pot fi luate în considerație cu prilejul unificării procedurii noastre civile.

Viitoarea noastră procedură civilă trebuie să fie însă o selecțiune a celor mai de seamă din aceste principii, supuse unei serioase cercetări critice, iar nu o compilațiune grosolană a unor proceduri străine.

Chestiunea s'a ridicat și în Franța după război. Guvernul francez intenționa, printr'un proiect, să introducă în Alsacia și Lorena procedura civilă franceză, dar a întâmpinat o vigoasă protestare a practicienilor din acele provincii cari susțineau superioritatea procedurii germane.

A. Tissier le-a dat în mare parte dreptate; cu toate acestea un puternic curent s'a produs și în sens contrar<sup>36</sup>).

Un sentiment de mândrie națională ne obligă de a nu extinde în cuprinsul României Mari, fără nici o alegere sau control, legile aflătoare în teritoriile eliberate, pentru că un popor liber și capabil de a-și da legislația de care are nevoie, nu poate primi niște instituții impuse, în acele teritorii, de Statele care au ținut sub dominație o parte considerabilă a națiunii

35) Jhering, Ed. Picard, «Le droit pur, p. 213 și urm.

36) Cheron, profesor la Facultatea de Drept din Strasburg, într-o comunicare făcută Societății de legislație comparată în ședința dela 30 Mai 1921, a încercat să demonstreze că dacă procedura franceză, socotită de acei practicieni ca învechită, greoaie și oneroasă, are numeroase imperfecțiuni, multe și din instituțiile juridice prevăzute de procedura germană lasă de asemenea de dorit de unde reiese că unitatea de legislație se impune mai ales în procedură.

Cheron critică dispozițiile referitoare la: prorogarea voluntară a competenței, fără privire la natura afacerilor, sistemul libertății excesive a probelor în afară și peste conținutul actelor, restituirea termenilor perdute în caz fortuit sau de forță majoră, care, după părerea sa, pune în nesigurantă dreptul, calea specială a recursului (Beschwerde) deschisă contra unor anumite decizii speciale (Beschlusse, Verfügungen), cu atingerea principiului: «appel sur appel ne vaut» criticabilă pentru că ar complica procedura, făcând neterminabil procesul etc. Și ca concluziune logică: singura soluțiune e aceea a concesiunilor mutuale și o lege de procedură unică. (V. «Bulletin mensuel de la Société de législation comparée», No. 11/1921. Cpr. în același sens la noi, cu privire la modul cum trebuie făcută unificarea, I. Mănescu, «Nu unificarea cu furca» în *Ardeul Juridic* 6/1921.



noastre, oricare ar fi legăturile comerciale care ne-ar apropia de ele.

Invingătorul nu poate adopta legile învinsului; ele trebuie să reprezinte în prim rând aspirațiile și să isvorască din trebuințele comune și economice ale întregului popor <sup>37)</sup>.

Fixarea și dezvoltarea principiilor de procedură expuse de noi mai mult în linii generale vor lărgi conținutul ideii de justiție în așa fel încât să cuprindă în ea o cantitate cât mai mare de Drept, pentru că Dreptul se măsoară după gradul de justiție care îi permite realizarea.

Idealul unei legislații e că aceste două sfere să-și corespundă cât mai exact <sup>38)</sup>.

Înălțarea morală și economică a individului conștient de mărimea dreptului său, asigurarea unei mai desăvârșite ordine sociale nu pot fi atinse decât printr'o legislație pozitivă care să înlănească înlăptuirea promptă și efectivă a scopurilor justiției.

Numai un plan vast și bine conceput de reformă întocmit de tot ce are țara noastră mai distins ca suflet, gândire și destoinicie poate închezășii trăinicia unei legislații așa de serioase pe care o așteptăm, aproape cu înfrigurare și temere dela factorii plini de răspundere ai Statului.

Să nădăjduim că, cu concursul luminat și plin de râvnă al tuturor oamenilor competenți și cu largi vederi, o vom avea.

CORNELIU BOTEZ

Consilier la Înalta Curte de Casație și Justiție  
Membru în Comisiunea de unificare a  
legislației pentru procedu. a civilă

## MODIFICAREA CONSTITUȚIEI

Fără a porni de la principii bine determinate și fără a ști deci unde trebuie să se oprească, venită dintr'un punct de vedere poate prea târziu dar mergând în orice caz prea repede — modificarea Constituției, discutată

37) Cpr. în acest sens și Chiovenda în «La riforma del procedimento civile», cu privire la imposibilitatea morală pentru Italia de a adopta în totul procedura austriacă.

V. asupra conflictului legilor locale din teritoriile ținuturilor alipite și legile vechiului regat, cum și asupra principiilor care le cărmuesc, sub raportul dreptului public, studiul nostru din *Ardealul Juridic*, No. 19/1922. Cpr. și J. N. Niboyet, profesor de drept internațional la Facultatea de Drept și Științe politice din Strassburg, în lucrarea sa: «Conflits entre les lois françaises et les lois locales d'Alsace et Lorraine en droit privé», în acelaș sens.

A se mai vedea și Dr. Er. Mandicewski în *Curierul Judiciar*, No. 41/1922 care, bazat pe legăturile comerciale și interesele economice, înclină pentru adoptarea unei proceduri cu principii «cam analoage», ca acele din procedura austriacă, în vigoare încă în Bucovina, din cauza însemnătății considerabile a acestor legături și pentru a nu înrăutăți condițiile provinciei noi. Acest mod de a vedea însă nu e prea departe de al nostru, care suntem pentru o lege unică, dar română.

Pentru a avea codice bune, spune și St. Laday, *Ardealul Juridic* 3/1921, este nevoie de colaborarea întregii națiuni.

Ce frumos și înțelept se exprimă, în această privință, și distinsul profesor dela Universitatea din Cluj, V. Dimitriu, în articolul său «De anul nou» publ. în «Ardealul Juridic» No. 1/1923. Cităm următoarele cuvinte caracteristice:

«A se înlătura, credința greșită că vechiul regat român, din punctul de vedere al dreptului său pozitiv, nu poate pretinde să stea înaintea celor ce au fost odinioară stăpânitorii țărilor surori.

Această credință greșită trebuie să dispară din mintea oricărui cetățean al Transilvaniei: Românii, descendenți direcți ai poporului roman, înălțătorul științei dreptului pe culmea cea mai înaltă în omenire au moștenit dela acesta nu numai virtutea lui cetățenească, dar și simțul adevărat al științei dreptului....

De aceea Gîința latină stînd în fruntea tuturor neamurilor prin știința dreptului, numai un popor de rasă latină poate disputa României prioritatea în materie de drept!»

38) Cpr. Ed. Picard loco cit. «Le maître (la mesure) de la justice et du droit» p. 343.

oficialmente într'un cerc restrîns de inițiați, nu proveacă răsunetul și interesul firesc al reformelor de această natură.

În adevăr, dacă legiuitorul constituant, nu rezolvă decât problemele care se pun în chip clar și imperios sub forma unui desiderat public indiscutabil sau dacă el nu intervine decât pentru a pune capăt unei serii de abuzuri a cărui exces ridică opinia publică, atunci reformarea textului Constituției noastre nu e desigur de o nevoie atât de urgentă încât să absoarbă activitatea lumii noastre politice și juridice înaintea altor preocupări legislative.

Sînguința care se pune pentru a găsi păcatele unei constituții pe care nici n'am apucat s'o trăim aevea și satisfacția cu care se aruncă formula nouă, se explică numai prin iluzia că putem rezolvi probleme care cer o îndrumare și o muncă persistentă pe alte terenuri, cu o singură schimbare de text legislativ. E mirajul proclamațiunelor sterile și a concesiunelor ilusorii, e aceeași fază de fetișism legislativ sub care am trăit și până acum și care ne face să atribuim textului constituțional puteri miraculoase prin el însuși, ca și cum virtutea civică a unui popor ar fi de căutat în simetria formulelor sale constituționale iar nu în viața lui reală.

Desigur că e în afară de orice discuție necesitatea unei constituții unitare pentru un stat. Ba nici nu se mai poate vorbi de un stat fără constituție. Și dacă s'a putut discuta regimul nostru constituțional din acest punct de vedere sub fericitele împrejurări sub care trăim, era o singură soluție care trebuia să tranșeze de la început problema și anume extinderea constituției vechiului regat peste țările alipite. Lucrul acesta s'a făcut însă în chip tacit prin conlucrarea tuturor reprezentanților națiunii sub formele și în baza constituției vechi. Altfel ar fi contestabilă orice întreprindere legislativă trecută sau actuală sub formele cu care s'au procedat. Adunările dela Alba-Julia și Sfatul țarei din Chișinău n'au înțeles desigur că o să trăim fără constituție până la lucrările unei constituante normale. Și aceasta trebuie provocată cu îndeplinirea formelor ei prescrise de vechea constituție.

Cu chipul acesta se putea evita ideea periculoasă a unei adunări cu puteri de a modifica orice dispoziție constituțională, iar pe de altă parte — ceea ce e și mai important — se făcea în chip indirect o consultație reală a poporului asupra modificărilor însăși.

Prin faptul că modificările propuse trebuiesc anunțate mai întâi și numai pe urmă se consultă alegătorii, țara se pronunță în chipul acesta indirect asupra modificărilor însăși. E forma de consultație cea mai apropiată de „referendum“ și aceasta dă prestigiul fundamental al constituției deosebind-o de legea ordinară.

Decât aceste modificări trebuiau să fie rezultatul real al conflictului dintre diversele concepții și interese politice, căroră trebuia să li se lase libertatea și timpul necesar de germinațiune. O constituție nu se dă. Ea nici nu se face, la drept vorbind, ci naște în chip firesc din mentalitatea, din sentimentele și tendințele unui popor, căroră ea trebuie să le corespundă în chip real, căci cea dintâi condiție a unei constituții, este de a fi sinceră și traducerea ei în scris e mai mult o explicație decât o reglementare improvizată. „Il s'agit de la découvrir si elle existe et non de la mettre aux voix“, se exprima exagerat un autor. Viața constituțională trebuie concepută în adevăr ca un organism iar nu ca un mecanism.

\* \* \*

Constituția noastră cu modificările ei din urmă, pentru care trebuia să cerem mai mult răgaz, de a le trăi, e



una din cele mai bune constituții europene. E tipul clasic al constituției monarhice moderne.

Poate că acestei constituții i s'ar putea reproșa fundamental o dualitate, un contrast în viața ei politică, ca și cum ar fi o colaborare de 2 constituții. Democratică în teoria ei dinăuntru, căci orice măsură suferă controlul și voința națiunii, în afară ea e autocratică, având drept singur suveran, puterea executivă care poate asvârli viața și averea națională fără nici o consultațiune formală a poporului, printr'un singur gest rășboinic în conflict cu alte state. Practica a mers până a pretinde să lege soarta națiunii întregi prin tratate secrete, urzite de o diplomatie care odată creată trebuie să-și găsească și o funcție, asta a fost străină însă de cunoștința poporului.

Constituția noastră nu conține de altă parte nici o organizare a puterilor publice în timp de război.

A desbate însă astăzi aceste chestiuni la lumina opiniei publice astfel cum trebuie discutată o constituție, ar fi poate inoportun dacă nu prea timpuriu, căci în orice caz de prisos nu au rămas asemenea preocupări.

Dar spre deosebire de alte state a căror prefacere politică reclamau grabnic o nouă formulă constituțională, grabă de altfel de care se resimt azi prea mult, la noi nu s'a pus de la modificările recente nici o problemă nouă pe teren constituțional. Și pe cale factice e mai mult decât de prisos a le crea, căci ar însemna să scoți constituția din funcția ei reală.

O singură problemă se pusese cu oarecare timiditate sub unul din guvernele trecute, relativ la prerogativa regală de a tranșa conflictele între parlament și guvern. Dar Regele nu are de tranșat conflictul acesta considerat în el însuși. El trebuie să fie mai ales atent la conflictul ce se naște în chip firesc între opinia publică și parlament așa încât libertatea lui nu poate primi nici o indicațiune constituțională de text.

Echilibrul ce trebuie să se stabilească între parlament, guvern și Rege e o chestiune de fapt, cum e de altfel întreaga viață politică a unei națiuni, privită înăuntrul formelor sale constituționale. Acolo unde unul din aceste 3 elemente politice se impune cu autoritate, celalte două pălesc. Și aceasta este ceea ce dă caracterul adevărat al unei constituții. El nu se rezolvă prin textul de lege. Caracterul vieții politice a unui stat este deci o chestiune de fapt; el se reazămă pe factori morali și politici, putem spune și noi că în materii de constituție, le fait se couvre de droit comme il peut, după cum o spunea Frederic către Voltaire. Și problema cea mare la noi este de a ridica autoritatea parlamentului de asupra atotputerniciei guvernului și de a face deci să înceteze situația falsă de fapt sub care am trăit până acum. Aceasta ar fi cea mai mare reformă, cea mai mare revoluție în viața noastră publică, poate cel mai mare eveniment național după întregirea neamului. Aceasta ne-ar da adevărata consolidare a statului. Față de această problemă, preocupările de formă externă, adoptarea unui text sau altul, a unui sistem unicameral sau bicameral, sunt teme de o importanță secundară și nu prin ele s'ajunge desigur a deslega problema fundamentală. Această consolidare a vieții politice ar fi atât de bogată în consecințe. Atât puterea judecătorească ca și puterea administrativă ar trăi prin ele însăși funcțiunea lor normală așa pe care teoria senină a cărților le-o indică.

Dar pentru a avea autoritatea ce-i dă constituția, parlamentul nu trebuie să fie un decor al puterii executive creată de ea, ci el trebuie să exprime ceea ce se numește „voința națională“, „suveranitatea națională“. Desigur că acestea sunt expresiuni convenționale. Voința națională și suveranitatea națională sunt ficțiuni

create în cadrul teoretic a unui sistem metafizic din cauza teoriei false a reprezentațiunii și pe baza celei mai geniale construcții sofistice, care e contractul social a lui Rousseau.

Se poate oare vorbi serios că o lege este emanațiunea aceleia voințe naționale?

În cazul cel mai bun ea este expresiunea unui număr hotărât de deputați. Tot ce dorești să spui mai mult peste aceasta, nu e decât „fiecțiune“ la adăpostul căreia un grup, dacă nu o singură persoană, poate conduce un stat, mai mult sau mai puțin în chip arbitrar. Toată chestiunea reală este însă ca acești deputați să fie indicați de voința liberă și bine cultivată a masei lor populare.

Am făcut firește un mare pas politic cu sufragiul universal și am dori să-i culegem fructele adevărate. E un progres în faza metafizică către faza pozitivă, ca să întrebuițăm formula celor 3 stări a lui Auguste Comte, căci nu trebuie să uităm că proclamația de la Islaz spunea că puterea suverană porcede de la D-zeu. Era vorba de o delegațiune divină, deci de o fază teologică. Așa cum îl avem azi desigur că sufragiul universal nu e ultima etapă în teoria reprezentațiunii: O jumătate din cetățeni — femeile — nu sunt consultate, deși nimic nu se opune teoreticește la aceasta.

Am crede totuși ca să nu chemăm pe femei la vot decât atunci când acest drept își va căpăta prestigiul lui adevărat în mâna celor cari îl au astăzi, afară numai dacă nu se speră că îl vor căpăta pe această cale.

O consolidare rațională a unui sistem premergător este absolut necesară pentru a face un pas spre progres. Desigur că viața politică care să corespundă concepțiunii pozitive ar reclama imperios *referendum*. De cât oricât se impune el teoreticește, trebuie să observăm că oamenii nu sunt puncte și linii geometrice, cu care să construiești în chip abstract sisteme care să se impună ca adevăruri, aci ca și în altă parte. La noi ar însemna să tulburăm și mai mult demnitatea politică, prin introducerea lui astăzi. În materie politică nu teoria îți indică progresul. Așa dar viața politică reală a unui popor nu e în funcțiune de redacțiunea unei constituții de textul ei; aceasta are posibilitatea să rămână așa de străin de viață, și să trăiască așa de ascuns numai prin cărți sau discursuri șolmane. El nu are nici o posibilitate să ridice până la dânsul faptul și a da acestuia posibilitatea de a se acoperi prin formule avansate care nu-i corespund, este mai periculos decât a-l descoperi cu controlul ideilor retrograde. Și nu înșelăm pe nimeni decât pe noi înșine, crezând că modificarea de texte aduce cu ea în chip virtual și progresul, căci nu textul actualei constituții poate purta vre-o răspundere pentru viața noastră politică. În materie politică am putea spune că constituția se modifică în fiecare zi prin aplicarea ei, care e în funcțiune de ceea ce gândesc și lucrează oamenii. Care e textul din actuala constituție care a făcut piedică bunelor intențiuni a celor ce guvernează sau sunt guvernați?

Și deci acordul între drept și fapt provine de acolo că în materie politică e greu să institui sancțiuni de o putere în afară de ea.

Acele remedii de care un anteproiect face centrul de gravitate al întregului sistem constituțional, nu se pot găsi pentru sistemul politic practicat într'un stat. Propunerea de a sancționa de ex. prin puterea judecătorească vițile electorale ar însemna nu înălțarea prestigiului politice ci coborârea magistraturei din seninătatea ei. Cercul e vițios. Dacă am putea pune la adăpost magistratura de orice solitudine periculoasă, atunci am fi deasupra difișelor morale în materie politică. Progresul e în



funcțiune de alți factori mult mai greu de avansat dar mai siguri ca fragilitatea textelor.

\* \* \*

Dar în afară de expunerea sistemului politic al statului, constituția trebuie să cuprindă și drepturile fundamentale ale individului. Art. 2 al declarațiunii drepturilor din 1789 spunea: Scopul oricărui asociațiuni politice este consacrarea drepturilor naturale și imprescriptibile ale omului, cu toate că după cum spiritual spunea nu știu cine, toate se găsesc în natură, afară de dreptul natural.

Dar fiindcă nimic nu tranșează din acest punct de vedere o limită între legea ordinară și constituție, am asistat în timpul din urmă la o insistență continuă de a lărgi cât mai mult cadrul constituțional.

Aceasta pretenție poate să fie în definitiv inofensivă, căci o dispoziție constituțională nu are alt prestigiu față de o dispoziție de lege ordinară decât acel al presumțiunii de durată; din punct de vedere al sancțiunii judecătorești, efectul real fiind acelaș. Dar care e rațiunea de exemplul de a schimba codul civil relativ la capacitatea femeii măritate prin constituție? Este numai confuzie ce se face între rațiunea politică și cea civilă. Am putea lua de altfel toate propunerile discutate pentru a pune în evidență mediocritatea preocupărilor de text, față de importanța chestiunii de fapt. Dar nu aceasta ne e intenția.

Unul din anteproiectele de constituție prescrie de ex. o întreagă procedură penală pentru salvarea libertății individuale. E fără discuție că proclamarea unui drept e fără valoare dacă nu prescrie și mijlocul eficace de realizare a lui. Aci nu ne mai găsim în materie pur politică și sancțiunea judecătorească se impune până la extrema limită. Decât nu vedem de ce prescrierea acestei sancțiuni într-o lege ordinară i-ar scădea din autoritate față de judecător. Aci „remediile” se impune. Dar nu vedem de ce prin însăși constituția, căci ele pot fi legate în forma lor de instituții mai pasagere de ex. de organizare judecătorească. Legătura între principiile constituționale și „remediile” respective, atât de dorită de un anteproiect și pe care o fac atât de des autorii englezi de la care expunerea de motive a lui se inspiră se explică la aceștia, prin faptul că nu există în Anglia o deosebire între legislațiunea constituțională și cea ordinară.

Dorința de a schimba cât mai mult constituția ca să grăbești mentalitatea unui popor își găsește explicația și în atmosfera prefacerilor sociale. Intotdeauna, după războaiele mari externe sau interne, urmează o ideologie nouă, un avânt nou social care vrea să treacă progresul peste drumul firesc al evoluției. Elanul acesta omenesc, către mai bine, nu vrea să țină seamă de cadrul mecanic și greoi al societății. El s'a tradus intotdeauna prin fraze și formule largi, pe care însă practica le-a respectat și le-a înțeles așa cum îi dicta interesele. Este de altfel o nevoie psihologică de a concretiza progresul ideilor printr-o anumită cauză și plecând de la un anumit timp. Și e și o rațiune poate. Pacea e o reculegere, o socoteală și o formulare nouă a ei. Decât, e mult mai mare intensitatea răsturnărilor politice, decât mediocritatea progresului juridic. El greu ca cursul dreptului să-l mări, să-l fixezi sau să-l tai cu sabia. După actualul război s'a vorbit de un nou cristianism juridic. Constituțiunile străine, făurite în grabă după război, conțin dispozițiuni cari par a fi rupte din predici bisericesti. De altfel și la noi un anteproiect vorbește în preambulul său de „fericirea urmașilor noștri”. Se crede că noțiunile fundamentale, cari erau la baza instituțiilor juridice, se desagreghează răsărind altele, că sistemul

de drept pe care l-am trăit până azi, s'a distrus în chip brusc, pentru a face loc altuia, bazat pe concepții răsarite deodată. Noi credem că progresul e mult mai legat de trecut și că de aceea e mult mai temeinic. Desigur că dacă vei lua anumite spații de timp și vei analiza ceea ce e în curs de prefacere vei găsi intotdeauna o dată nouă de progres. Societățile s'au crezut intotdeauna în criză, fiindcă intotdeauna au fost în prefacere.

Sunt indiscutabile deci, accentele noi de progres ce a pus în evidență și a provocat războiul.

Ar fi o eroare însă dacă exagerăm acest progres, în lume pur juridică, am încerca să stabilim o concepție nouă a dreptului privat, în materie de contract, proprietate, etc.

Am putea lua un exemplu tipic. Se utilizează în vocabularul juridic obișnuit, fraza luată din tratatele de economie politică ca un verset nou biblic că „Proprietatea e o funcție socială”. Aceasta nu e desigur o formulă de drept. Dar principiul ce ea exprimă e adevărat atât la Moscova astăzi, cât și la Roma înainte de Christos. Romanii au cunoscut și ei exproprierea proprietății private pentru uzul muncitorilor manuali de pământ (Aceasta în afară de improprietățile și cunoscutele lupte agrare pentru acel „ager publicus”). Ceva mai mult, censorul pedepsea pe cetățeanul care nu îngrijește și lasă nelucrat ogorul său, ceea ce nu s'a făcut încă la noi. Și nu s'a făcut pentru motivul desigur, că nu se simte nevoia.

\* \* \*

Dar că în afară de preocupările de război, de poliție și justiție, statele în concepția modernă se ocupă și de interesele economiei sociale și constituțiile nu pot ignora această preocupare.

Și din modificările propuse constituției noastre aceea care ar merita o atențiune deosebită prin importanța ei mai mult teoretică, este ceea ce s'a numit naționalizarea subsolului.

El e pusă în legătură în deosebi cu regimul nostru petrolifer. Căci regimul minier actual atât în regat cât și în Transilvania nu se deosebește prea mult de cel propus, subsolul minier nefiind la discreția proprietarului suprafeței. Desigur că reglementarea explorării și beneficiile pentru stat se puteau obține și pe cale indirectă, prin o lege ordinară.

Calea directă a exproprierei însă e formula cea mai bună și plină de germen pentru o concepție modernă.

Decât să nu-i exagerăm importanța pentru ca să reclamăm o modificare așa de urgentă a Constituției. Am spus că ea interesează mai mult petrolul ca principiu nou.

Ori, Constituția va trebui să păstreze drepturile câștigate prin concesiuni. Și aproape toate terenurile noastre bânuite de petrolifere azi sunt concesionate.

În orice caz, noul regim este numai în funcțiune de o bună lege minieră pentru a-și ajunge scopul rațional, căci altfel poate duce la risipa și debandada unei avuții naționale prin politică.

În rezumat deci, noi vedem în preocupările de modificarea urgentă a Constituției o sugestie venită din țările unde ea avea o altă rațiune și nutrită la noi de ideea fetișistă că redactarea unui text poate schimba mentalitatea noastră. Poate ca ea să răspundă unei nevoi politice de altă natură, care iese însă din cadrul preocupărilor noastre pur doctrinare.

Prin schimbarea unui text unde sancțiunea imediată nu poate urma, nu se realizează un progres în domeniul politic al unui stat și în orice caz nu prin ea se realizează unitatea suflotească. Am putea spune, din contra



că trebuie neapărat o unitate sufletească pentru a putea pregăti o Constituție reală și cu drept cuvânt unitară.

Sunt alte legi de o aplicațiune zilnică, o sancțiune imediată și impusă față de toți și care trebuiesc în chipul cel mai înțelept revăzute și unificate și care fac cu drept cuvânt, un stăvilă zilnic a unității de viață între noi.

NICOLAI CORODEANU

Avocat

## INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. III PENTRU ARDEAL

Audiența dela 24 Martie 1922

Președinția d-lui O. BĂLEANU, Consilier

Deciziunea No. 624

Bucovina. — Continuarea Statului austriac ca persoană morală de drept privat în Bucovina. (Erariul imperial) — Condițiuni. — Modul de reprezentare. — Consecințe cu privire la creanțele particularilor contra Austriei. Decretul-lege No. 1380 din 16 Iunie 1919 și tratatul de la St Germain en Laye. — Art. 61, 203 și 208.

*Dacă prin prăbușirea Austriei, acest Stat a încetat de a exista ca subiect de drept public în Bucovina, — el continuă însă, în această provincie, ca persoană morală de drept privat, căci în această privință, nu a fost încă înlocuit pe cale legislativă, prin altă formațiune de drept. Avera sa particulară există în Bucovina ca erariu (fond financiar, tezaur) deosebit, reprezentat prin procuratura de finanțe și este supusă lichidării. Această situațiune este recunoscută de Statul român atât prin recunoașterea comisiei de lichidare a activului și pasivului fostei monarhii Austro-Ungare, instituită prin tratatul de pace, cât și prin decretul-lege No. 1380 din 16 Iunie 1919, care oprește orice execuțiune sau măsură provizorie contra erariului austriac în Bucovina.*

*Statul român nu este succesor al Statului austriac în Bucovina, nici cu titlu universal, nici cu titlu particular, deoarece nici principiile generale de drept comun, nici tratatele sau convențiunile încheiate până astăzi, nu-i atribue și nu i-au recunoscut această calitate. Ca atare el nu răspunde de cât pentru obligațiunile Statului austriac cari au fost puse așezate în sarcina sa, cum este partea corespunzătoare a datoriei publice austriace înainte de 1914, iar nu și pentru creanțele ce particularii din Bucovina le-ar avea contra Statului austriac. Acești particulari sunt însă în drept a-și exercita acțiunea lor în contra erariului austriac reprezentat în acea provincie prin procuratura de finanțe.*

În procesul lui Moses Solomon, reclamant prin procuratiunea avocaților Dr. Marbach și Dr. Turner din Suceava în contra erariului Căilor ferate al fostului Stat Austriac și în contra Căilor ferate române, pârâte, prin procuratura de finanțe în Cernăuți, pentru 20 000 coroane.

S'a luat în cercetare reviziunea reclamantului și reviziunea procuraturii de finanțe în numele Căilor ferate române, în contra deciziunei Curții de Apel Cernăuți din 10 Iunie 1921 Be.  $\frac{128}{4}$ , prin care s'a confirmat sentința Tribunalului Suceava din 20 Octombrie 1920 Cq II.  $\frac{21}{7}$

În lipsa părților, cari conform legii nu s'au citat.

S'a ascultat raportul făcut în cauză.

Curtea, deliberând,

Asupra ambelor reviziuni și considerând următoarele motive:

Intemeiat pe un accident de cale ferată, întâmplat la 23 Octombrie 1912, reclamantul a chemat în judecată atât Căile ferate române, cât și erariul căilor ferate austriace, cerând pensii de întreținere și daune pentru suferințe. Tribunalul a admis în parte acțiunea împotriva Căilor ferate române, respingând-o contra erariului austriac. Curtea de apel a respins ambele apeluri, confirmând sentința Tribunalului;

Ambele reviziuni sunt în parte întemeiate. Instanțele inferioare greșesc, când scot din cauză erariul Căilor ferate austriace și când admite pe dealtă parte legitimația pasivă a Căilor ferate române;

Rezultă deja din principiul general de drept, că prăbușindu-se Austro-Ungaria și încetând a mai exista Statul austriac ca subiect de drept public, n'a încetat de a continua să existe mai departe ca persoană morală de drept privat, ca purtător de drepturi și obligațiuni. Avera Statului austriac există mai departe ca erariu r.<sup>1)</sup> cât timp nu va fi înlocuită pe cale de legislație de o altă formațiune de drept. Acesta este și punctul de vedere al legislațiunii. Art. 7 al decretului-lege din 16 Iunie 1919 No. 1380 prevede, că pentru lichidarea averi fostei monarhii Austro-Ungare și a Statului austriac, nu se va încuviința nici o execuțiune sau măsură provizorie în favoarea unei creanțe contra erariului i. r.<sup>2)</sup> și r.<sup>3)</sup> sau i. r.<sup>4)</sup>, sau contra instituțiilor sau fondurilor Statului, ale căror deficiente ar avea să le acopere erariul i. r. sau i. r. Execuțiunile și măsurile provizorii încuviințate vor înceta sau se vor anula după cererea procuraturii de finanțe. Acest text admite și recunoaște deci continuitatea erariului i. r. și i. și r.

Dealtfel este în deobște cunoscut, că există comisiunea de lichidare a activelor și pasivelor fostului Stat austriac, recunoscută și de Statul român;

Tot așa subsista și dreptul și obligațiunea procuraturii de finanțe de a reprezenta erariul austriac;

Pe dealtă parte realipirea Bucovinei la Statul român nu are drept urmare o succesiune universală a fiscoului român cu privire la obligațiunile erariului austriac. Nu exista o normă de drept privat, care ar statua din titlul acesta o succesiune universală. Codul civil cunoaște o succesiune universală numai în două cazuri, la moșteniri și la dreptul Statului de a lua în primire o moștenire vacantă. Rămâne să se vadă dacă este cazul unei succesiuni singulare. Cu o atare succesiune singulară numai atunci am avea aface, dacă tratatul de pace i-ar impune Statului român, să ia asupra sa obligațiunile fostului Stat austriac sau dacă Statul român independent de tratatul de pace ar fi admis și recunoscut o astfel de obligațiune. Nu este însă cazul nici de una, nici de alta. Statul român n'a recunoscut niciodată obligațiunea de a plăti creanțe particulare ale Statului austriac. Dimpotrivă prin art. 7 citat mai sus al decretului-lege din 16 Iunie 1919 No. 1380, intervenit încă înainte de tratatul de pace, Statul român declară implicit, că nu vrea să fie considerat ca succesor al fostei Austriei și nu vrea să recunoască creanțele contra vechiului Stat austriac. Tot așa ordonanța Ministrului delegat al guvernului român din 31 Iulie 1919 No. 72, după ce spune că erariul i. r. și i. și r. există mai departe ca subiect de drepturi civile, dispune că procesele

1) Regal.

2) Imperial (al Austriei).

3) Regal (al Ungariei).

4) Imperial și Regal (al Austro-Ungariei).



pendinte și cele ce vor deveni pendinte pentru drepturi și obligațiuni, cari mai privesc încă erariul i. r. se vor purta, în numele acestor subiecte, de procuratura de finanțe ca fiduciar și că, dacă din vre-o parte ar surveni părerea că Statul român e succesorul erariului i. r. sau erariului i. și r. această părere trebuie energic combătută. Această ordonanță nu-și are importanța numai pentru serviciul procuraturii de finanțe, prin ea se mai spune încă odată, că Statul român nu vrea să fie considerat ca succesor al vechei Austrii;

Rămâne acum de văzut, ce dispoziții conține tratatul de pace dela St. Germain en Laye din 10 Septembrie 1919, ratificat de către România la 30 August 1920 și publicat în *Monitorul Oficial* din 26 Septembrie 1920 No. 140. În art. 208 dispune că, Statele cărora li s'au transferat un teritoriu al fostei monarhii Austro-Ungare sau cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, vor dobândi toate bunurile și proprietățile ce aparțin guvernului austriac din trecut sau actual și situate pe teritoriile lor respective;

Pe dealtă parte prevede art. 203, că fiecare dintre Statele, cărora li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii, sau cari s'au creiat din desmembrarea ei, vor trebui să-și asume răspunderea unei părți din datoria fostului guvern austriac, garantată în special cu drumuri de fier, mine de sare sau alte bunuri, așa cum era constituită la 28 Iulie 1914, deasemenea răspunderea unei părți din datoria fostului guvern austriac negarantată și reprezentată prin titluri, așa cum era constituită la 28 Iulie 1914;

Se prevede deci expres, că Statul român va răspunde numai pentru o parte corespunzătoare a datoriei publice, constituită înainte de 28 Iulie 1914, așa dar nici măcar pentru datoria de războiu (vezi art. 205),—alte obligațiuni nu s'au impus prin tratat, prin urmare nici plata a oarecăruior creanțe a unor particulari față de fostul Stat austriac. Art. 61 alin. 2 prevede, că eventualele convențiuni ulterioare vor regula toate chestiunile, cari nu s'au regulat prin tratat și cari ar putea lua naștere din cedarea Bucovinei;

Atari convențiuni în privința creanțelor particularilor însă până acum nu s'au produs și nu s'au publicat;

Curtea de Apel argumentează că, dacă Statul român în baza art. 208 al tratatului St. Germain a dobândit toate bunurile și proprietățile cari aparțineau Austriei pe teritoriul Bucovinei, le-a dobândit ca orice succesor universal cu toate obligațiunile și sarcinele, cari grevau asupra lor. Eroare. Mai întâi cum s'a arătat mai sus, Statul român nu este succesor universal. Al doilea pretențiunile ca cea din speță nu grevau asupra bunurilor și proprietăților ce aparțineau guvernului austriac. Al treilea, dacă prin tratat s'ar fi voit a se impune Statului român răspunderea pentru atari pretențiuni ale unor particulari, aceasta s'ar fi prevăzut expres, tot așa cum s'a spus, că bunurile și proprietățile guvernului austriac vor reveni Statului român și că Statul român va răspunde pentru o parte din datoria publică garantată și negarantată dinaintea războiului;

Astfel fiind Statul român nu este nici succesor universal, nici succesor singular, el n'a recunoscut obligațiunile cari le aveau cariva particulari față de Statul austriac și tratatul de pace nu-i impune să ia asupra sa atari obligațiuni. Prin urmare Statului român îi lipsește legitimația pasivă și acțiunea trebuie respinsă întrucât era îndreptată în contra Căilor ferate române;

Dimpotrivă ea trebuie admisă contra erariului Căilor ferate austriace;

În fond reviziunea ambelor părți este întemeiată; Privitor la respingerea acțiunii, întrucât aceasta tin-

dea la plata daunelor de suferinți, reclamantul desvultă în reviziune, că constatările instanțelor inferioare, ar fi în contradicție cu actele procesului, apoi procedura ar fi defectuoasă, în fine și argumentarea ar fi greșită și în drept;

Așa dacă numai puțin decât trei motive de reviziune (§ 503 p. 2, 3 și 4 pr. civ.) invoacă recurentul la punctul acesta. Dar pe nedrept. Căci Tribunalul a constatat și Curtea de Apel a adoptat această constatare, că reclamantul nu suferă de dureri continue, că dureri continue ar avea o influență dăunătoare asupra desvoltării sale fizice și asupra exteriorului său, că însă o atare influență nu s'a constatat nici pe departe și că dureri pot să intervină numai când se lovește sau la frig. Aceste constatări sunt în deplină concordanță cu actele procesului. Îndeosebi cu expertiza medicilor experți și nu se întrevade nici cea mai mică contradicție;

Tot așa nu există nici o defectuozitate a procedurii. Recurentul spune că Tribunalul trebuie să administreze probe directe asupra duratei și intensității durerilor. Dar proba ce a administrat-o Tribunalul, ascultând experții asupra acestor împrejurări este suficientă. Apoi nici recurentul nu a propus alte probe în această privință;

A mai argumentat Tribunalul că împotriva frigului recurentul poate să se apere printr'un înveliș, iar dacă se lovește, dânsul are singur să sufere această întâmplare;

Mai este de adăogat, că îl privește pe recurent, să se ferească de a se lovi și e vina lui totuși dacă nu o face;

Prin urmare și în drept nu se întrevade o judecare greșită la punctul acesta;

Se mai ridică reclamantul împotriva considerentelor instanțelor inferioare, cari i-au adjudecat ca pensiu de întreținere numai 50% pe motiv că poate să exercite ocupațiunea de supraveghetor, de administrator de moșie și mai ales cea de comerciant. Recurentul se plânge că pentru aceasta nu s'au dat considerente. Inexact căci motive au fost date și nu importă, dacă acesta nu-i ajung recurentului;

Tribunalul desvultă și Curtea de Apel aprobă că recurentul are aptitudinile arătate pentru că se poate servi de mâna stângă, la care numai degetul de mijloc este puțin încovoiat, apoi că fizicește este foarte bine desvoltat. Recurentul apoi argumentează că, experții n'au avut căderea a opinia aceasta. Tribunalul trebuia să asculte alți experți și deoarece n'a făcut-o procedura ar fi defectuoasă. Dar recurentul n'a obiectat nimic contra experților ascultați și nici n'a cerut să se asculte alți experți. Iar experții și-au dat părerea foarte logic și foarte motivat și desigur intră în căderea lor ca medici să dea expertiză în materia din speță;

Astfel fiind motivele de reviziune a reclamantului în fond sunt neintemeiate și urmează a fi respinse;

Pe dealtă parte nici reviziunea procuraturii de finanțe nu este fondată întrucât privește fondul procesului. Părâta invoacă greșita aplicare a legii pe motiv că rata pensunii lunare fixată de instanța I și adoptată de Curtea de Apel ar fi prea mare. Dar nu se întrevade cum s'ar putea vorbi aici de o greșită judecare în drept. Căci conform § 273 pr. civ. judecătoria are cădere să fixeze suma unei despăgubiri după convingerea sa, chiar trecând peste probe oferite de parte. Iar dealtfel instanțele inferioare se întemeiază în primul rând pe expertiza experților când îi adjudecă reclamantului 50% din capacitatea de a-și câștiga pâinea. Împrejurarea, că reclamantul este în starea să îndeplinească unele ocupațiuni, n'ar putea justifica să i se atribue o capacitate totală, sau mai urcată odată ce-i lipsește mâna dreaptă;



Iar argumentarea privitor la prescripțiune pârâta n'a putut-o combate cu succes;

Dealtfel acțiunea contra Căilor ferate române, respingându-se acum, reviziunea contra Căilor ferate române, în fond privitor la adjudecarea pensiunii de întreținere de 350 lei lunar, nici nu mai are interes;

Pentru aceste motive Curtea, admite în parte ambele reviziuni, reformează deciziunea Curței de Apel astfel că:

1. Obligă erariul Căilor ferate austriace, să plătească reclamantului Moses Solomon pensiune de întreținere pe viață, începând dela 19 Iunie 1919, în suma de 750 lei lunar și anume ratele scadente până la pronunțarea sentinței cu 6%, dobândă deodată, în termen de 14 zile sub rigoare de execuțiune, iar ratele ce vor deveni în viitor scadente, în fiecare lună anticipat;

2. Respinge acțiunea în întregime, întrucât aceasta este îndreptată în contra Căilor ferate române;

Respinge reviziunea reclamantului, referitor la respingerea acțiunii cu privire la cererea reclamantului de a i se plăti daune de suferințe și a i se plăti 750 lei în plus, pe lângă cei 750 lei adjudecați pensiune de întreținere;

Respinge reviziunea procuraturii de finanțe privitor la cuantumul adjudecat al pensiunii de întreținere în sumă de 750 lei lunar;

Obligă erariul Căilor ferate austriace ca să plătească reclamantului 566 lei 16 bani cheltueli de a I-a instanță, 114 lei cheltueli de apel în termen de 14 zile sub rigoare de execuțiune, adjudecare de cheltueli de reviziune nu are loc;

Obligă pe reclamant să plătească Căilor ferate române 378 lei 50 bani cheltueli de I-a instanță, 114 lei cheltueli de Apel și 220 lei cheltueli de reviziune în termen de 14 zile sub execuțiune.

## TRIBUNALUL DOLJ SECȚIA III-a

Audiența dela 23 Februarie 1921

Președinția d-lui AL. B. ILIESCU

Sentința civilă No. 86

**Naștere. — Declarațiune. — Cine are sarcina de a o face. — Tatăl ținut de a face declarațiunea, moare, posterior nașterii copilului, însă înainte de a i se intenta acțiune publică. — Celelalte persoane mai pot fi ele ținute responsabile că nu au făcut declarație? — Soluția negativă. — Art. 42 c. civil, 84 și 92 Regulamentul actelor de stare civilă și art. 276 c. pen.**

*După art. 42 c. civ. nașterea copilului se va declara de către tatăl său, în lipsa lui de către medici, moașă sau orice persoană care va fi fost față la naștere; iar după art. 84 și 92 din Regulamentul actelor de stare civilă, aceste persoane, care nu vor face declarațiunea, vor fi denunțate parchetului spre a deschide acțiune publică pe baza art. 276 c. pen. și a se ordona în acelaș timp și înscrierea în registre a copilului.*

*În speță însă, tatăl, care era ținut a face declarațiunea, a încetat din viață, înainte de a se fi intentat acțiunea, celelalte persoane nu mai pot fi ținute responsabile — pentru motivul că, acțiunea celui culpabil a fost stinsă prin moartea lui.*

Tribunalul,

Având în vedere, că Ioana Florea Ilie Bogdan din Comuna Băilești (Dolj) prin petiția înregistrată la No. 13336/920, a chemat în judecată pe Oficerul Stărei Ci-

vile al Primăriei Comunei Băilești (Dolj) pentru ca față de numitul să hotărască, ca fiica sa Florica Florea Ilie Bogdan, s'a născut în anul 1907 luna Octombrie din părinții Ioana și Florea Ilie Bogdan, care au fost căsătoriți legitim, întrucât nu se găsește trecută în registrele stărei civile ale acelei comune.

Având în vedere actele cauzei și susținerile reclamantei;

Având în vedere, că atât din certificatele Primăriei comunei Băilești No. 1103/920 și 2941/920, cât și din adresa acelei Primării No. 3262/920, se constată, în adevăr, că copila Florica Florea Ilie Bogdan, nu i se găsește înscrisă nașterea, în registrele stărei civile ale acelei comune din cauză că n'a fost declarată;

Având în vedere, că după dispozițiunile art. 42 C. civ. nașterea copilului se va declara de către tatăl său și în lipsa sa, de către medici, moașă sau orice persoane cari vor fi fost față la naștere;

Considerând, că deși după dispozițiile art. 84, combinat cu art. 92 din regulamentul privitor la actele stărei civile, persoanele prevăzute de art. 42 C. civ., cari nu vor fi făcut în termen declarațiunea nașterii unui copil, vor fi arătate Procurorului Tribunalului, care va sesiza Tribunalul, iar această instanță, prin hotărârea ce va da, va ordona, pe de o parte, înscrierea în registre a copilului; iar pe de altă parte, va pedepsi pe acele persoane, conform art. 276 C. Pen.;

Totuși, considerând, că tatăl copilei a cărei naștere se cere a se constata, care după art. 42 c. civ. și art. 76 Reg. stărei civile era dator a o declara, este încetat din viață, după cum reese din actul de moarte aflat la dosar; și că, dacă acțiunea s'ar fi intentat și contra moașei, sau altor persoane cari ar fi în viață, ea este stinsă prin moartea celui dintâi, iar prin amnistie pentru ceilalți, astfel că este inutil a se mai sesiza Parchetul spre a proceda conform suscitatorilor texte de lege; în orice caz, Tribunalul urmează, să constate, numai nașterea copilei și să ordone înscrierea ei, în registrele respective;

Considerând, că din depoziția martorului Ilie P. Bogdan, audiat în instanță la 24 Noembrie 1920, sub prestare de jurământ pe cruce conform art. 196 Pr. civ. se constată că în Octombrie 1907, s'a născut fetița Florica din părinții Ioana și Florea Ilie Bogdan, iar din actul de căsătorie al Primăriei Comunei Băilești No. 22/906 aflat la dosar, se constată, că părinții erau căsătoriți legitim, și deci în conformitate cu art. 33 C. civ., acțiunea de față se găsește fondată și ca atare urmează a ce admite;

Pentru aceste motive redactate de d-l judecător M. Drăgănescu, tribunalul admite cererea.

Constată, că, copila Florica Florea Ilie Bogdan, din Comuna Băilești (Dolj) s'a născut din părinții Ioana și Florea Ilie Bogdan, cari au fost căsătoriți legitim, în anul una mie nouă sute șapte, luna Octombrie și ordonă transcrierea prezentei sentințe în registrele stărei civile respective;

Cu apel

Dată și citită în ședință publică azi 23 Februarie 1921 în orașul Craiova.

(ss) AL. B. Iliescu, Mihail Drăgănescu

Grefier (ss) G. Ionescu

NOTA. — Speța dedusă în judecata Trib. Dolj este următoarea:

Mama copilului cheamă în judecată pe Ofițerul stărei civile al Comunei Băilești, pentru că nu găsește înscrisă în registrele stărei civile pe copila



sa născută legitim, încă din 1907, deci după 14 ani.

Și atunci se constată, ca soțul ei, tatăl copilului, n'a făcut declarațiunea cerută de art. 41 și 42 c. civil, iar acum e încetat din viață.

Chestiunile ce s'au pus la judecată sunt:

1) Care sunt persoanele ținute de a face declarațiunea de naștere a copilului? 2) Aceste persoane sunt ținute în mod solidar, sau în ordinea enumerată de legiuitori? 3) Dacă persoana ținută în primul rând de a face declarația în termen, și n'a făcut-o, mai târziu când se afla, însă ea este încetată din viață, mai pot fi făcute responsabile, conform art. 276 c. pen., celelalte persoane prevăzute de art. 42 c. civil?

Sa le examinăm pe rând aceste chestiuni:

1) Ce persoane sunt ținute a face declarația de naștere a unui copil?

Ele sunt expres prevăzute de art. 42 c. civ.: întâi tatăl copilului, în lipsa lui medicul care a asistat la naștere, sau moașa, și în slăbșit orice persoană, prieten sau rudă, care au asistat la naștere.

Iar dacă mama naște la domiciliul unei alte persoane, este ținută și persoana sau stăpânul acelei locuințe.

2) Aceste persoane sunt ținute în mod solidar, sau în ordinea enumerată de cod civil?

Atât din economia legii, cât și discuțiunilor avute cu ocaziunea redactării art. 42 (56 c. civ. fr.) rezultă, că legiuitorul a făcut enumerarea în ordinea, în care fiecare persoană este ținută a face declarația de naștere, bazându-se pe afecțiunea prezumată sau interesul ce au aceste persoane față de copil. De aceea și legiuitorul să exprime „în lipsa tatălui”. Și această lipsă se ia în înțelesul de o împiedicare materială de a nu fi fost asistent la nașterea copilului, de pildă, boală, absență, etc.: Și numai în acest caz este ținut medicul sau moașa de a o face; precum și celelalte persoane vizate de art. 42 c. civ. (Cfr. D. Alexandresco: Explicația Dr. civil rom. T. I, p. 420 și urm.).

3) Dacă persoana ținută în primul rând de a face declarația de naștere în termenul legal, fără să fi fost împiedecat, n'a făcut-o, și înainte de intentarea acțiunii publice, ea moare, mai pot fi făcute responsabile celelalte persoane?

Răspunsul cel mai rațional este, că prin moartea persoanei culpabile de a nu fi făcut declarația în termen, celelalte persoane ținute în subsidiar nu mai pot fi făcute responsabile. Aceași soluție juridică o adoptă și tribunalul Dolj. Intr'adevăr scopul legiuitorului a fost de a nu se omite înscrierea unui copil în actele de stare civilă, pentru care a edictat un termen de trei zile, — și a făcut responsabile pe toate persoanele, cari au asistat la nașterea copilului, însă numai în măsura, în care el le-a enumerat, având în vedere afecțiunea presumată a acestor persoane față de copil.

O analogie găsim și în materie de delict de presă, care conform art. 47 c. pen., în primul rând este ținut autorul articolului incriminat, în lipsa lui, girantele și apoi editorul.

Când autorul articolului este cunoscut, responsabilitatea celorlalți este înlăturată.

Tot același lucru și aici, dacă tatăl, ținut cel dintâi de lege a face declarația, n'a făcut-o, el este responsabil, afară dacă nu arată că era în imposibilitate materială de a o face, — și exclude responsabilitatea celorlalți.

Dacă tatăl, responsabil de a nu fi făcut declarația — a încetat din viață, posterior nașterii copilului, dar anterior intentării acțiunii publice, acțiunea publică e stinsă conform art. 12 pr. pen. — și nu mai pot fi făcuți responsabili conf. art. 276 c. pen., celelalte persoane vizate de art. 42 c. civ.

Prin urmare, cu drept cuvânt, Trib. a judecat că nu mai e nevoie de a se sesiza parchetul spre a se deschide acțiunea publică pe baza art. 276 c. pen. ci e suficient numai de a se ordona înscrierea copilului în registrele de stare civilă.

E. C. DECUSARA

## REZUMATELE JURISPRUDENȚEI CURȚILOR DE APEL ȘI ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE

### CURTEA DE CASAȚIE

#### SECȚIA I

Recurent: Rachela Duboin, prin d-l avocat Dinulescu.

Intimat: Creditul funciar urban, prin d-l av. N. Alexandrescu

**Tutelă.** — In ce condițiune se poate face un împrumut pentru minor, sau se poate înstrăina ori ipoteca averea sa. — Art. 401 și 402 c. c. — Inscrisere în fals. — Dreptul instanței de fond de a o înlătura. — Chestiune de fapt.

a) Potrivit art. 401 și 402 c. c., tutorele, fie chiar

tatăl sau mama, nu poate lua cu împrumut pentru minor, nici a ipoteca sau înstrăina averea lui nemișcătoare, fără o împuternicire prealabilă a consiliului de familie, care să fie aprobată de Tribunal.

b) Instanța de fond este în drept a înlătura ca ne-serioasă înscrierea în fals pe care o parte o face înainte sa, în contra unui act folosit de partea adversă.

Convingerea pe care instanța de fond și-o face în această privință, pe temeiul împrejurărilor de fapt pe cari le analizează, scapă controlului Înaltei Curți, cât timp este motivată și făcută fără delaturarea probelor administrate (Cas. I, dec. No. 243 din 23 Martie 1921,



prin care s'a respins recursul contra deciziei No. 80/916 a C. Apel București s. IV-a).

## SECȚIA II

**Recurs civil. — Adresarea lui grefierului Inaltei Curți, în loc de a fi adresat Primului președinte sau președintelui de secție. — Nulitatea recursului. — Aplicațiune la legea consolidărilor. — Art. 38, 45 și 47 legea Curții de Casație.**

În conformitate cu art. 38 din legea pentru regularea și consolidarea dreptului de a exploata petrolul, combinat cu art. 38, 45 și 47 din legea Curții de Casație, rezultă că cererea de recurs în casație se adresează Primului-președinte al Curții de Casație sau președintelui de secțiune.

Prin urmare, recursul nu este regulat introdus, când cererea a fost adresată grefierului Curții de Casație (C. Casație s. II, decizia No. 233 din 28 Oct. 1921, idem No. 194 din 1921 și No. 193 din aceeași zi, idem s. I No. 960/921).

**NOTA.** — Gravitatea chestiunii ridicată prin recursul de față nu va scăpa de sigur nimănui, deși se pare că nu este decât o simplă chestiune procedurală și credem că facem un serviciu real insistând asupra-i și scoțând în relief o greșală ce se face de către Înalta Curte.

Care este speța? Un recurs se adresează de partea interesată direct Curții de Casație, astfel cum prevăde legea, dar în loc să-l intituleze cu nomenclatura obicinuită «d-lui Prim-președinte sau președinte de secțiune, al Inaltei Curți», îl adresează d-lui grefier. Din cauza deci a modului cum a fost adresată petiția de recurs și numai din această cauză, recursul a fost respins. Oricât de mari ar fi fost interesele părții recurente, sau oricât de puternice motivele de casare, pentru Onor. Înalta Curte este de ajuns o greșală, de scriitor sau o scăpare din vedere a celui ce semnează recursul, pentru ca să se decidă de soarta recursului, fără nici o circumstanță.

Umila noastră părere este că nu pentru modul de redactare a adresei recursului trebuia să se decidă de soarta acestui recurs, de care pot fi legate atât de mari interese ale părților și atâtea speranțe în judecata Inaltei Curți. Din moment ce recursul a fost primit la registratura Inaltei Curți și este făcut în formele prevăzute de lege, în termenul legal și cu plata taxelor fiscale respective el trebuia judecat în fond. Altfel ar fi să ne reîntoarcem la timpurile strămoșilor Romani, când o virgulă sau un punct puse înaintea sau în urma unui cuvânt, decidea de viața și moartea cetățeanului.

Noile tendințe de democrație în Justiție ca și în toate manifestările vieții sociale moderne, nu se mai împacă cu rigiditatea atât de formalistică a unor interpretări punctuale a legii, — mai ales când nici legea nu prevede decăderi de drepturi

pentru nerespectarea textelor citate în decizia de mai sus.

E timpul să judecăm mai mult fondul afacerilor și să acordăm toată solitudinea intereselor justițiabililor, dacă vrem să nu slăbim credința în puterea magistraturei, căci «justitia fundamentum regnorum».

Dealtfel în fapt procedura neschimbată de primirea recursurilor în casație este, că recursurile deși adresate Primului-președinte sau președintelui de secțiune, sunt primite de grefierul de serviciu, care pune data primirii, semnând, și în urmă le repartizează: dacă e civil la secția I, penal, divorț, contestație etc. la secția II, dacă e comercial sau privitor la contencios la secția III, și în urmă abia, dacă partea a plătit taxele de citațiune, recursul se înfațișează d-lui Președinte de secție sau d-lui Prim-președinte, pentru fixarea termenului.

Examinând în fond procedura primirii recursurilor, ne întrebăm care e greșala bietului recurent dacă a adresat recursul direct persoanei care dă primirea recursului la Înalta Curte și-l repartizează și nu l'a adresat Primului-președinte sau președintelui, — căci în fond nimic nu s'a schimbat din calea indicată pentru recepționarea petiției de recurs.

Legea Inaltei Curți de Casație nu prevede decădere în asemenea împrejurări și nici legea consolidărilor petrolifere și nu înțeleg cum se poate pe cale de interpretare, ca tocmai Înalta Curte de Casație să creeze nulități neprevăzute de lege.

N. G. MARINESCU

Avocat

## SECȚIA III

**Recurentă:** Soc. Uniunea Comercială prin D-l avocat D. Pascu  
**Intimatul:** lipsă.

**Bursă. — Camera arbitrală. — Concluzii în instanță. — Nu pot fi puse de cât de parte sau mandatarul său. — Art. 51 legea Burselor și 212 regulamentul ei.**

**Bursă. — Camera arbitrală. — Acțiune. — Debateri. — Lipsa părții. — Judecarea acțiunii după memoriul depus. — Art. 51 legea Burselor și 222 regulamentul ei.**

I. După dispozițiunile art. 51 legea Burselor și art. 212 regulamentul ei, mandatarii părților înaintea acestor instanțe speciale nu pot fi decât membri Corporației Bursei sau avocați. Așa că intimatul fiind reprezentat în instanță prin soția sa, căreia Camera arbitrală nu-i constată nici calitatea, de membră a Corporațiunii, nici aceea de avocat, urmează că intimatul n'a fost reprezentat în mod legal în instanță și persoana împuternicită nu putea pune concluziuni pentru dânsul.

II. Conform dispozițiunilor art. 51 legea Burselor și art. 222 regulamentul ei, Camera arbitrală este datoare să judece diferendul ce i se prezintă și după memoriile și actele, pe cari părțile le înfațișează, iar nu numai după concluziunile orale, așa că respingând acțiunea ca nesustținută pe motiv că reclamantul nu s'a prezentat



s'a violat sus amintitele articole. (Cas. III, decizia No. 43/921 din 4 Februarie 1921, prin care s'a casat decizia No. 93/920, a Camerei arbitrale de pe lângă Bursa București).

Recurrent: Petre I. Petrescu prin d-l avocat I. Vasilescu.

Intimat: Ministerul Comunicațiilor prin d-l avocat Vârnav Li-teanu.

**Funcționar. — Ministerul Comunicațiilor. — Administrația centrală. — Nu au stabilitate.**

Prin legea de organizare a serviciilor centrale din Ministerul Comunicațiilor, nu se prevede nici-o formalitate sau măsură de garanții pentru stabilitatea funcționarilor din aceste servicii, așa că punerea în disponibilitate a acestor funcționari este lăsată la aprecierea Ministrului ca agent suprem al puterii executive, independent de motivele cari au determinat pe Ministru să procedeze astfel. (Cas. III dec. No. 430 din 22 Martie 1922, prin care s'a respins recursul în contencios contra deciziei Ministrului Comunicațiilor No. 10.923/921 prin care recurrentul a fost pus în disponibilitate din funcțiunea de impiegat de birou în Administrația Centrală a celui Minister).

NOTA.—Funcționarii din fosta Direcțiune generală a C. F. R. au garanții de stabilitate pe temeiul legii pentru exploatarea C. F. R. spre deosebire de funcționarii din Ministerul Comunicațiilor, Administrația Centrală.

(N. R.).

## JURISPRUDENȚĂ STRĂINĂ

### CASAȚIA FRANCEZĂ, SECȚIUNEA CIVILĂ

7 Martie 1922

**Minor. — Acte de comerț. — Lipsă de autorizare. — Nulitate.**

Actele de comerț făcute de un minor fără îndeplinirea formalităților prevăzute de art. 10 c. com. sunt nule, iar nu numai rescindabile pentru cauză de leziune.

Consimțământul izolat al tatălui, dat cu ocaziunea actului de comerț, fără ca, însă, acest consimțământ să fi fost înregistrat la grefa Tribunalului de comerț și publicat în forma cerută de art. 10 c. com. nu poate înlocui aceste formalități cu caracter special și de ordine publică.

(Pandectes Francaises, 1922, Caetul IV).

NOTA.—Intr-o notă ce însoțește deciziunea de mai sus, d-l Ch. Lyon-Caen aprobă în totul soluțiunea, făcând, însă, rezerve asupra faptului că deciziunea este cu totul nemotivată, și imputând Casației că, a afirma o soluțiune fără a arăta și motivele pe cari ea se întemeiază, echivalează cu formularea pe cale imperativă a unor reguli de drept, ceea ce nu este îngăduit decât legiuitorului. Speța ce semnalăm are legătură cu cunoscuta teorie a acțiunii în anulațiune și resciziune, conținută în art. 1157 și 1163 c. civ.

Ambele texte trebuiesc complectate unul cu altul, deoarece, numai din textul art. 1163, se vede că acțiunile în anulațiune și acțiune în resciziune sunt două noțiuni juridice cu totul distincte.

Art. 1163 pune principiul că actele juridice făcute de un minor, pentru îndeplinirea cărora se cere anumite formalități, cum ar fi autorizatiunea prealabilă a Consiliului de familie, omologarea justiției, condițiuni de

publicitate sau altele, sunt nule chiar și în cazul când, din ele, nu decurge nici-o leziune pentru minor.

Nulitatea derivă, în acest caz, ca o consecință, neapărat necesară, a nerespectării formelor, abstracție făcând de faptul că minorul a lucrat peste limitele capacității sale.

D-l Alexandresco recunoaște că minorul are două acțiuni distincte (vezi vol. VII, p. 29).

Toate aceste acte se atacă de minor pe calea acțiunii în anulare.

D-l Matei Cantacuzino discutând chestiunea „sancțiunii îngrădirilor legale ale voinței individuale și a vițiilor care o pot afecta”, spune că „nu poate exista două feluri de nulități din punctul de vedere al influenței pe care nulitatea odată recunoscută o are asupra actului încheiat în disprețul unei îngăduiri legale a voinței; cu alte cuvinte ori decâte ori un act de voință e recunoscut ca nul, toate efectele și toate raporturile cari s'au produs de fapt sunt și rămân juridice fără tărie” (Elementele Dreptului civil, p. 66).

Sunt însă, alte acte contra cărora minorul trebuie să reacționeze pe cale acțiunii în resciziune.

Acțiunea în resciziune este utilizabilă ori decâte ori este vorba de înlăturarea efectelor unor acte juridice, care ar fi putut fi făcute de tutorul minorului neemancipat, singur, sau de minorul emancipat, asistat de curatorul său. În orice caz, însă, o condițiune esențială pentru exercițiul acestei acțiuni este ca actele să fi fost făcute personal de minor.

Acesta este și sistemul profesat de d-l Alexandresco și îmbrățișat de Curtea noastră de Casație (Alexandresco, VII, p. 21—23, cu numeroasele trimiteri. A se consulta în plus, asupra speței publicate: Curtea Rouen, 23 Iulie 1858; Sirey, 1859, II, n. 630; Curtea Nancy, 12 Ian. 1875; Sirey, 1875, II, n. 52; C. Paris, 17 Dec. 1885; Sirey, 1886, II, n. 37; Lyon-Caen et Renault, Traité de droit commercial, ed. V, vol. I, n. 238; Thaller et Perceyrou, Traité élémentaire de dr. comm., n. 155; Lacour et Bouteron, Précis de dr. comm., vol. II, n. 97; Comp. Albert Wahl, Précis de dr. comm., n. 168).

TRAIAN ALEXANDRESCU

## ERATĂ

În articolul d-lui Corneliu Botez, publicat în Curierul Judiciar No. 3/923, a se citi la pag. 35, rândul 25 din acel număr: despărțirea averurilor în loc de: despărțirea averilor (art. 628), iar la pag. 37, rândul 9 din același număr: deslușirea pricinelor în loc de: deslușirea principiilor.

— A apărut: **PATRU ANI DE DECANAT**, de Dem. I. Dobrescu, Decanul Baroului Capitalei, care cuprinde Panegiricile, Cuvântările, Deciziunile și Articolele referitoare la profesiunea de avocat și la Barou.

Se va pune în vânzare de Tipografia Curierul Judiciar și la Baroul de Ilfov, peste câteva zile. Prețul 50 lei.

Anunțăm că până în prezent s'a tipărit din **Cursul de Drept Roman**, al d-lui Profesor C. Stoicescu, toată materia anului I și o parte din materia Obligațiilor din anul II. Până la finele Februarie sperăm că întregul curs va fi imprimat.

Studentilor cari vor achita sub formă de abonament suma de **200 lei**, la Biroul Tip. Curierul Judiciar, calea Rahovei 5, li se vor servi opera complectă.

Prețul de librărie s'a fixat la lei 240.